

Poština plačana pri pošti Slovenj Gradec

Cena: 2,90 EUR

leto: XXXXI | oktober 2009 | številka: 10

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

Viharnik

• Gozdarstvo • Kmetijstvo • Veterina • Čebelarstvo • Zdravstvo • Lesna industrija • Šparovni kotiček

• Praznujejo • Ljudje in dogodki • Kultura in jezik • Prgišče zgodovine • Razvedrilo • Spominjamo se jih

Gozdarstvo in gozdovi za prihodnost Evrope

20 let organizacije Pro Silva Europe

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd,
 Zavod za gozdove Slovenije,
 Območna enota Slovenj Gradec

Foto: Gorazd Mlinšek

Hubert Dolinšek prevzema priznanje

držav. Osrednja prireditelj je bila v petek, 25. 9. 2009, ob 9.00 v Hotelu Plesnik v Logarski dolini. Po otvoritveni slovesnosti so bili predstavljeni strokovni referati in predavanja ter razprava v obliki delavnice.

V dneh 26. in 27. 9. 2009 so organizatorji popeljali udeležence na 5 ekskurzij po Sloveniji, na katerih so si ogledali značilnosti gozdov in gospodarjenja z njimi v Logarski dolini, na Pohorju, v celjskem mestnem gozdu in na Paškem Kozjaku, v Kočevskem rogu, Rakovem Škocjanu in Javornikih ter na Krasu. 26. septembra so gozdarski strokovnjaki Evrope pod vodstvom območnih gozdarjev spoznavali rezultate več kot polstoletnega sonaravnega gospodarjenja v gozdni krajini na 3 ekskurzijah tudi v celjskem, nazarskem in slovenjegraškem gozdnogospodarskem območju. Gozdarska ekskurzija v nazarskem območju je bila obarvana zgodovinsko, udeleženci so se seznanili z delom Študijskega krožka

Panoramska cesta, sprehodili so se tudi po dobro gospodarjenemu gozdu kmetije Perk v Matkovemu kotu. V celjskem območju so jim v dveh ekskurzijah predstavili gospodarjenje z mestnimi gozdovi Celja in gospodarjenje z gozdovi na Smolniku in Paškem Kozjaku. V slovenjegraškem območju so se seznanili z večnamenskimi gojitvenimi ukrepi v Pahernikovih gozdovih in Sgermovih gozdovih v radeljskem delu Pohorja. Občudovali so 61,8 m visoko Sgermovo smreko – najvišjo smreko v Evropi. V ekskurziji, ki je obiskala gozdove na Pohorju, je bilo 51 gozdarskih strokovnjakov iz vse Evrope, med njimi sta bila tudi strokovnjaka iz Amerike in Japonske. Jubilejno konferenco Pro Silve Europe je organizirala sekcija Pro Silva Slovenija pri Zvezi gozdarskih društev Slovenije v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije in Oddelkom za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Pro Silva Europa je bila ustanovljena v septembru leta 1989 v Robanovem kotu

Priznanje za delo v Pro Silva je dobil tudi Maks Sušek

V dneh od 24. do 27. 9. 2009 je v Sloveniji potekala jubilejna konferenca nevladne organizacije Pro Silva Europe, ki je bila ustanovljena pred 20 leti v Sloveniji in razvija sonaravno in ekonomično gojenje gozdov. Konference se je udeležilo 120 gozdarskih strokovnjakov iz več kot 20

Evropski gozdarji prhajajo na Sgermovo kmetijo na Orlici na Pohorju

Udeleženci konference Pro Silva na Samčevem v osrčju Pahernikovih gozdov

na pobudo slovenskih gozdarskih strokovnjakov. Na ustanovitvi pred 20 leti so se zbrali ugledni gozdarski znanstveniki in praktiki iz 10 držav. Ustanovitelj Pro Silve je bil dr. Dušan Mlinšek, profesor gojenja gozdov na Biotehniški fakulteti. Med ustanovitelji sta bila tudi koroška gozdarska strokovnjaka Hubert Dolinšek in Maks Sušek. V letih po ustanovnem srečanju je nacionalna združenja Pro Silva ustanovilo 23 držav. Te organizacije povezuje krovna zveza Pro Silva Europe, katere glavno poslanstvo je razvoj in popularizacija gojenja gozdov po načelih sonaravnosti, večnamenskosti in ekonomičnosti. Načelo sonaravnosti zahteva predvsem spoštovanje gozda kot ekosistema z vsemi njegovimi sestavinami, na primer naravno zgradbo drevesnih vrst, načelo večnamenskosti negovanje gozda za hkratno izvajanje različnih funkcij ekosistema, načelo ekonomičnosti pa kar najbolj racionalna vlaganja v nego visoko vrednih gozdnih lesnih sortimentov. Pro Silva Europe posveča veliko pozornost tudi pomenu gojenja gozdov v razmerah, ki jih prinašajo klimatske spremembe, in velikem pomenu gozdov v kroženju ogljika. Največja odlika Pro Silve so primeri vzornega dolgoročnega gospodarjenja z gozdovi po vsej Evropi, zato Pro Silva dobro sodeluje z organizacijami lastnikov gozdov in z naravovarstvenimi organizacijami, na primer IUCN (Union for Conservation of Nature and Natural Resources – Svetovna zveza za varstvo narave). Zelo pomembna usmeritev gojenja gozdov po načelih Pro Silve Evropa je trajna pokritost z gozdom, torej zavračanje gozdnega gospodarjenja z goloseki, ki so značilni na primer za Skandinavijo, Kanado, Rusijo in drugje po svetu. Zato načel Pro Silve Europe še ne sprejemajo povsod po svetu. Zanimivo je, da so skandinavske države do njih zelo zadržane in še nimajo svojih organizacij Pro Silve. Dosedanjih 20 let Pro Silve Europe je bilo v glavnem povezanih z gozdarskimi strokovnjaki, vse bolj pa so za kakovostno gospodarjenje z gozdovi po načelih Pro Silve Europe pomembni tudi lastniki gozdov in javnost.

Jubilejna konferenca, posvečena 20-letnici Pro Silva Europe, je uspela. To potrjujejo številne zahvale in strokovni odmevi udeležencev, ki so se na lastne oči prepričali o uspehih polstoletnega slovenskega gozdarstva. Slovenija je prav zaradi negovanih gozdov zeleni zaklad Evrope, na katerega nas opozarjajo poleg gozdarjev in naravovarstvenikov tudi drugi obiskovalci naše dežele. Mnogi med njimi se prihajajo učiti in dopolnjevati svoje znanje o sonaravnem gospodarjenju v zeleno Slovenijo, med njimi je veliko članov Pro Silve.

Informativni gozdarski storži v septembru

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd,
 Zavod za gozdove Slovenije,
 Območna enota Slovenj Gradec

Foto: Gorazd Mlinšek

September je v gregorijanskem koledarju deveti mesec v letu. Ime ima po rimski besedi septem, kar pomeni sedmi. Sprva Rimljani niso imeli januarja in februarja, zato je bil september sedmi mesec v letu. Prvi jesenski mesec ima lepo slovensko ime kimavec.

Letošnji kimavec je bil zelo lep. V koroški statistični regiji je prevladovalo jasno do delno jasno vreme z vmesnimi vložki lokalno različne oblačnosti. Mokri dnevi so bili zaradi dežja v prvi polovici septembra. Prevladovale so rahle deževne padavine v časovnih presledkih. 4. septembra je hladna fronta prekinila toplo obdobje, ko je pričelo močno deževati in ni nehalo ves dan. Ohladilo se je. Na Kredarici in ostalih višjih predelih je 5. septembra proti jutru zapadel sneg. Močnejših nalivov smo bili deležni v večernih urah v Mežiški dolini 10. septembra, 13. septembra po 19. uri pa predvsem v občini Mislinja in Dravograd (poškodovane gozdne in druge ceste). Ohladilo se je tudi proti jutru 15. septembra, za kratek čas je sneg pobelil tudi vrh Pece. Najnižje septembrske dnevne temperature so bile od 5 °C do 16 °C, najvišje dnevne pa od 15 °C do 26 °C. V septembru smo na Koroškem in drugje po Sloveniji uživali v lepem vremenu, indijansko poletje se je prevesilo v jesen. Gozdno in drugo drevje je nadaljevalo z odpadanjem listja, na nepokošenih travnikih so nam kimale številne travne bilke.

Gozdna tla so akumulirala sončno energijo in bila so zelo vlažna. Poleg dežnih padavin so zemljo vlažile močne jutranje rose. Dani so bili idealni pogoji za razvoj gliv. Tako je bil september tudi gobji mesec. Lisičke so zamenjali jurčki, pa tudi dežnikaric ali strešnic na Koroškem ni manjkalo. **Ni pa manjkalo po naših gozdnih lisičk in jurčkov na dveh nogah. Gobomanija se je podaljšala v oktober.**

Marsikdo je lepe septembrske dni izkoristil za podaljšan dopust in potepanje po naši lepi Koroški. Med njimi smo bili tudi pohodniki, ki smo se udeležili 7. pohoda po Gozdno turistični poti Plešivce. V svežem vremenu je bila hoja po slikoviti

soteski Kaštel, ob najvišjemu drevoredu divjega kostanja v Sloveniji mimo obnovljenega plešivškega mlina in slikovitega dvora na Plešivcu, ob postanku na kmetiji Verneršek ter lovski koči Lovske družine Podgorje nazaj v Suhi dol (Gostilna Balek ali Suhodolnik) prijetna in zanimiva. **Organizatorji pohoda so bili člani Turističnega društva Slovenj Gradec in gozdarji Zavoda za gozdove Slovenije – krajevne enote Slovenj Gradec. Na poti so pohodnikom postregli domačini ekološke kmetije Rone-Jelen z Razborja. Dobrote sta okusila in pohvalila tudi nekdanji župan Janez Komljanec in sedanji župan Mestne občine Slovenj Gradec Matjaž Zanoškar.**

Malo drugače so sproščali v septembru svojo telesno in umsko energijo poklicni gozdni delavci. **11. in 12. kimavca se je na 7. državnem tekmovanju gozdnih delavcev v Ribnu pod Ribensko goro preizkusilo več kot sedemdeset profesionalnih gozdnih delavcev v zanimivih sekaških disciplinah. Med ekipami gozdnih gospodarstev Slovenije so se odrezali tudi gozdni delavci GG Slovenj Gradec.** Z veččinami, katere »holcarji« uporabljajo pri vsakdanjemu nevarnemu in vse manj cenjenemu ter vrednotenemu delu, sta se tekmovalno spoprijeli ekipi Srednje gozdarske šole Postojna in Biotehniške fakultete – gozdarski oddelek. Gozdarsko tekmovalno srečanje je organiziralo Gozdno gospodarstvo Bled ob pomoči Gozdarskega društva Bled. **Naslednje**

Plezališče na Kalvariji v Radljah ob Dravi

leto je organizator 8. državnega tekmovanja gozdnih delavcev Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec.

Zavod za gozdove Slovenije sodeluje pri številnih domačih in tujih naravovarstvenih in drugih projektih. 11. in 12. septembra je v organizaciji Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave v Zrečah in na Rogli potekala predstavitev mednarodnega projekta NATREG. Pri organizaciji sta sodelovala Ministrstvo za okolje in prostor in Regionalni center za okolje. Namen strokovnega srečanja je bil **podati informacijo o projektu s poudarkom na upravljanju v varovanih območjih, v katerih je potrebno ob upoštevanju naravne pestrosti izboljšati trajnostni razvoj v teh območjih.** V projektu sodeluje pet držav. Zajema pet varovanih območij jugovzhodne Evrope. Eno izmed pilotnih območij je tudi Pohorje. Predstavitve projekta so se udeležili gozdarke in gozdarji posameznih območnih enot Zavoda za gozdove Slovenije. Iz OE Slovenj Gradec se je posveta udeležila gozdnogospodarska načrtovalka Ljudmila Medved.

Od 24. do 27. septembra 2009 je bilo gozdarsko živahno v Logarski dolini. Letos je minilo 20 let, ko se je v tej dolini pod vodstvom dr. prof. Dušana Mlinška zbrala pečica sonaravno mislečih gozdarskih strokovnjakov z namenom, da ustanovijo **nevladno mednarodno strokovno organizacijo za sonaravno organizacijo, v kateri bodo raziskovali in promovirali večnamensko gospodarjenje z gozdom v evropskem prostoru.** Rodila se je Pro Silva (za gozd, v sozvočju z gozdom). Ta dogodek so gozdarji slovenske Pro Silve obelodanili z organizacijo jubilejne konference v hotelu Prisank. 25. septembra je čez 100 gozdarskih strokovnjakov sodelovalo na jubilejni konferenci, 26. in 27. septembra pa so se udeležili 7 strokovnih ekskurzij po Sloveniji. Za 51 evropskih gozdarskih strokovnjakov smo organizirali tudi strokovno ekskurzijo v Pahernikove gozdove in prebiralne gozdove kmetije Sgerm na radeljskem delu Pohorja. **Aktivni oblikovalci ekskurzije na terenu so bili nekdanji sodelavec in sedanji upravitelj Pahernikovih**

gozdov Maks Sušek, Jerneja Čoderl, Mirko Cehner, Janez Skerlovnik in avtor Storžev. V veliko pomoč so nam bili tudi Sgermovi iz Orlice na Pohorju. Hvala!

September je bil za vse delavce ZGS OE Slovenj Gradec terensko zanimiv, pa tudi birokratskih pestrosti ni manjkalo. Gozdarke in gozdarji odseka za gozdnogospodarsko načrtovanje so ob pomoči revirnih gozdarjev Krajevne enote Črna izvajali terenska dela v gozdnogospodarski enoti Mežica (predel Zgornje Mežiške doline). Na tem območju je bil tudi terensko aktiven vodja odseka za gozdne živali in lovstvo Zdravko Miklašič. V desetletni gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote je potrebno poleg planiranih sečenj in gojitvenih varstvenih del zajeti tudi ukrepe za izboljšanje življenjskih pogojev prostoživečih živali v gozdnem prostoru. **Tak načrt nastaja v sodelovanju lastnikov in drugih uporabnikov gozdnega prostora.** Lepemu vrenemu primerno so aktivno izrabili svoj delovni čas tudi na ostalih krajevnih enotah.

Franc Hudrap

1962–2009

Foto: Janko Mikeln

Stojimo na Šteharskem vrhu nad Ravnami. Občudujemo slikovito in razgibano panoramo Strojne, Tolstega vrha, Brdinj in Koroškega Selovca. V preteklosti zelo izsekani gozdovi revirja Strojna so danes dobro negovani. So rezultat dolgoletnega naravi prijaznega strokovnega ukrepanja gozdarjev in lastnikov gozdov. Med njimi je bil tudi Franc Hudrap, ki je v srednji gozdarski šoli v Postojni pridobljeno znanje pridno uporabil, ko se je leta 1981

zaposlil kot gozdarski tehnik v GG Slovenj Gradec. Najprej je bil v TOK Gozdarstvu Ravne merilec lesa. Ob prevzemu hlovovine je spoznaval lastnike gozdov v Mežiški dolini. Poznanstvo s kmeti mu je zelo koristilo, ko je leta 1984 prevzel delovno mesto revirnega gozdarja v revirju Strojna, katerega je aktivno vodil do meseca maja letos. Na Strojno in Tolsti vrh je bil navezan že od mladosti. Kolikokrat nam je med terenskim delom pripovedoval o prijetnih dogodkih, katere je med počitnicami doživljal pri »bici« na Tolstem vrhu. Še naprej so ga imeli za svojega kmetje v revirju Strojna tudi po preoblikovanju gozdarske službe v Sloveniji, ko je v tem revirju leta 1994 nadaljeval z delom revirnega gozdarja v Zavodu za gozdove Slovenije Območne enote Slovenj Gradec. Franc je bil gozdarski praktik. Znanje, pridobljeno v srednji šoli in s prakso na terenu, mu je prišlo prav pri študiju gozdarstva ob delu. Leta 1997 je uspešno zaključil višješolski študij na Biotehniški fakulteti v oddelku za gozdarstvo in obnovljene vire. Vso delovno dobo se je kot dober gozdarski strokovnjak, poznavalec narave in njenih darov ukvarjal z gozdom, lastniki gozdov in mladino. Mnogo je osnovnošolcev, ki jih je vodil po gozdovih v okolici Raven in Prevalj, na katere je prenašal svoje znanje in izkušnje. Šentanelški šolarji so ga klicali kar stric gozdar. Nepozabni so dnevi, ko se je z lastniki

gozdov zaklepetal v pozno popoldne, včasih pa tudi v noč, ko jih je prepričeval o dobrih straneh ukrepov, ki jih moramo upoštevati pri ravnanju z gozdom. Bil je eden izmed redkih glasnih nasprotnikov povečevanja poseka v gozdovih Strojne, ki jih je spoznal v pogovorih s starejšimi kmeti in v mladostniškem počitnikovanju pri »bici«. Rad se je izobraževal na področju gozdarske tehnike in mehanizacije z namenom, da posreduje pridobljeno znanje kmetom in njihovim naslednikom. Z veseljem je pripravljala ekipe lastnikov gozdov območne enote Slovenj Gradec za regijska in državna tekmovanja z motorno žago ter na njih sodeloval kot sodnik. Franc pa je bil praktik in vseved tudi v privatnem življenju. Bil je odličen sadjar in zeliščar, znal je obdelati vsak kos lesa, oblikoval in obdelal je železo, lotil se je popravila avtomobila, gostom je z veseljem ponudil doma narejene koline, pa še zaigral in zapel jim je kašno pesem. Vsakemu je rad priskočil na pomoč, v veliko oporo je bil družini, še posebno pa ženi Nataliji, ki ga je podpirala v raznovrstnih hobijih. Bil je poln življenjske energije, katero je po 46 letih zaradi hude boleznine izgubil. Franc je bil veseljak, človek, ki je dajal veliko od sebe – ohranimo ga takega v našem spominu!

Goza Mlinšek

Pregled žrebcev v Brigi

Milena Tretjak, inž. rač. in inž. kmet.

Leta 1964 je žrebetišče Drvanja Agrogombinata Lenart vohvelilo prve žrebičke, kjer so se vzrejali vse od leta 1970. Kasneje se je poiskala nova lokacija pri Plesniku v Logarski dolini, kjer so imeli žrebički poleti tudi možnost paše na planini. Že leta 1981 pa se je zaradi povečanih potreb po žrebcih žrebetišče prestavilo v obrat Briga v Kočevje. Tu je žrebetišče še danes. Vhlevljenih je 25 žrebcev, ožrebljenih leta 2007, in 25 žrebcev, ožrebljenih lanskega leta. Celoto žrebcev enega leta sestavlja 15 žrebcev hladnokrvne pasme, 5 žrebcev posavske pasme ter 5 haflinške pasme. Konec avgusta je v Brigi potekal pregled žrebcev in sestanek rejskih organizacij skupaj s selekcijsko službo. Selekcijska služba za konjerejo je podala poročilo, pred tem pa je opravila pregled žrebcev ter starejše žrebce tudi testirala na oploditveno sposobnost. Sledila je razprava o žrebcih. Le-ti so v zelo dobrem stanju, tudi njihova oploditvena sposobnost je razen pri dveh žrebcih dobra.

Letošnja menjava žrebcev bo potekala že v sredini novembra, odkup novih pa je potekal 16. oktobra.

Žrebci, letnik 2007, ki bodo letos zapustili žrebetišče

Briga se nahaja globoko v Kočevju, tako da se žrebci pasejo na mogočnih površinah Kočevja

Mladi žrebci bodo v Brigi še eno leto

Sadjarsko društvo Dravograd organiziralo razstavo sadja

Vančy

Sadjarsko društvo Dravograd je v prostorih avle OŠ Neznanih talcev v Dravogradu organiziralo razstavo sadja. Razstava je bila odprta v omenjenih prostorih od 21. do 25. septembra in je vzbudila veliko zanimanje še prav pri mladih, saj si so jo lahko brezplačno ogledali ob prihodu v šolo in med bivanjem v njej.

Odprtje razstave v ponedeljek, 21. septembra, je bilo pospremljeno s kulturnim programom.

Z zvoki harmonike je razveseljeval Simon Žganec – Kuplenov pob. Nekaj poetičnih razmišljanj o jabolkih je pridal Janez Jurič, ki je za zaključek prebral še Bukovniško pesem Blaža Mavrela »Koroški mošt«. Gospa županja Marijana Cigala je vse prisotne pozdravila in organizatorje pohvalila za požrtvovalno delo in pestro razstavo. Tako je bila razstava odprta. Predsednik društva gospod Avgust Verhnik je na kratko predstavil delovanje društva, nato pa je več povedal o sadnih sortah in predstavil razstavljeni sadje ter izvor le-tega.

Društvo je bilo ustanovljeno 15. januarja letos in šteje že preko 150 članov, vendar se zaradi izjemnega zanimanja za to dejavnost novi člani še kar prijavljajo. Letos so že organizirali strokovni prikaz obrezovanja nizkoraslega in visokoraslega sadnega drevja, prikaz cepljenja, razstavo sadja, v programu pa imajo še strokovno ekskurzijo na murskosoboško področje, kjer bo gotovo sledila tudi degustacija vsaj mošta, če ne že tudi vina. Povedal je še, da je na razstavi predstavljenih preko 40 vrst domačih in 15 novejših vrst jabolk ter 14 vrst hrušk, 10 pa še drugih sadnih vrst, kot so npr. kivi, aronija pa tudi grozdje. Predstavljeno je bilo tudi nekaj vrst sadja, ki še ni v redni pridelavi. Te je prispeval poizkusni center Gačnik iz Pesnice pri Mariboru, nekaj novih sadnih sort pa Kmetijska šola iz Maribora.

Razstava je bila dobro obiskana in prav je, da je bila na tako neposreden način predstavljena prav mladim. Saj mi Korošci, ki nimamo grozdja in vina, naj se razveselimo ob jabolku rdečem in »kreglno mošta« – za bolj prestižne ob kupici sadjevca.

Marijana Cigala, županja Občine Dravograd, je pozdravila prireditev

Razstavljeni pridelki

Največ je bilo seveda jabolk

Pa še ena o tej koroški kapljici:

Mošt ni zastoj

Ivan Penec

*V jesen jab'ke s'n pobiru,
cievo pungard s'n pobrau,
prešo zravno s'n frderbu,
svadkiga mošta vsiem dau.*

*Ko vročina pride huda,
kriegl mošta pride prav,
dole v kleti že zguoda
pijem po pameti n'mau.*

*Mojca, mošta daj mi, Mojca,
žeja t'k čudno matra me,
kriegl nalij mi za korajžo,
pa gvišno polubim te!*

*Mošta z vincem ne zataušam,
saj s'n ga naprešu sam,
gvava po nemu ni boleva,
vsakemu ga lahko koštat dam.*

*K men' gospuodi so hodile,
pili mošt so ko sam vrah,
ko s'n jim ga pa računu,
bil je vsiem predrah.*

*Cievo leto pol s'n šparu,
n'č ga nis'n dau zastojn,
rajši s'n ga v šnops prekuhu,
garu ciev den s'n ko kojn.*

*S pr'jat'li smo ga pol' koštvali,
hvalili smo ga k'k je fajn,
za zdravje smo na zob ga dali,
ga hitro b'vo je vejko majn.*

*Še Mojca ga je b'va veseva
tud' njo je včasih bolu zob,
k'se grdo vreme zuna dieva,
še rajši tišima se vkup.*

Se dramijo sadjarji

K. Valtl

Sadjarji, zbrani vsak v svojem društvu sadjarjev, prvi v občini Dravograd, drugi na Muti, so v septembru pripravili še vsak po eno, bi mirno zapisali, kar odmevno akcijo. Tako smo v prostorih osnovne šole v Dravogradu doživeli kar najskrbneje pripravljeno razstavo sadja.

Treba je poudariti, da je bila predstavitev kakšnih sto vrst raznega sadja, tako v estetskem kot v strokovnem smislu pripravljena tako, da je ponudila pester pregled najbrž večine tistega sadja, predvsem starih sort, kar jih še premore tukajšnje okolje. Obiskovalci so videli nekatere zelo zanimive sorte, tudi poskusili so večino, kar še premorejo naši sadovnjaki. Organizatorji vsekakor zaslužijo priznanje, saj so dobro obredli vso širno, tudi planinsko okolico in zbrali

»Bobovci« pri vinogradniku

Razstava v Dravogradu

tudi že skorajda pozabljene in izginjajoče sorte jabolk, hrušk in tudi večino koščičarjev. Seveda niso odrinili tudi novejših sadnih sort, ki pridobivajo tu polagoma svojo novo domovinsko pravico. V besedi je predsednik dravograjskih sadjarjev, ing. Avgust Verhnjak, posebej omenil potrebo po ohranjanju vseh sadnih sort, ki so se tu obdržale skozi stoletja, ker opažajo, da so odpornejše na razne škodljivce, hkrati s tem pa ohranjamo tudi najpristnejši značaj tega predela koroške pokrajine. Seveda so razstavo temeljito in ob strokovnih razlagah predočili tudi učencem šole. Muški sadjarji iz društva Bobovec pa so se za leto odpravili na nam manj znano Goričko. Poln avtobus jih je popeljal skozi Dravsko dolino in nato proti Pomurju. Na Goričkem so se najprej ustavili na kmetiji pri Smodiševih, kjer jim je gospodar predstavil tipično in sodobno urejeno sadjarsko kmetijo z vso tehniko in problematiko, ki spremlja tovrstno proizvodnjo. Ne smemo prezreti tradicionalne gostoljubnosti te, še do nedavno ene najrevnejših slovenskih pokrajin. Da veste, tu je doma najboljši bograč, dobra kapljica in veliko, veliko prijaznih ljudi. Polni novih spoznanj so se v poznem popoldnevu ustavili še na turistični kmetiji pri Nemčevih. Gospodar jim je pokazal svojo sodobno opremljeno vinsko klet, gospodinja pa jih je pogostila z dobrim poznim kosilom. Tako si sadjarji nabirajo nova spoznanja, izmenjujejo izkušnje in primerjajo svoje možnosti in pogoje za življenje v tem segmentu svojega kmetovanja. Predvsem pa je za dober mošt potrebno kvalitetno sadje, vse bolj pa prodira tudi spoznanje, da moramo ohraniti sorte, ki so že utrdile svoj sloves za te kraje najbolj obstojnega sadja, ki ob umnem gospodarjenju in kletarjenju daje odlične pijače. Saj sadje daje veliko več, kot mislimo na prvi pogled. Pa tako malo naše nege in pozornosti zahteva. Vse pa je trpežno, nezahtevno, prav kakor naš koroški človek.

Sadje

Vančy

Foto: Milena Tretjak

Moje drevo

*Zunaj na trati pred hišo
mi raste eno majhno drevo.
Sem komaj v jeseni ga vsadil,
že bujno cveti.
Ali je jabolka, hruška,
morda češnja celo,
gotovo v jeseni že videl,
ko plod svoj mi podarilo bo.*

*Nekaj pa danes zagotovo že vem,
neizmerno sem srečen, ko cvet ta
uzrem.
Srce mi veselo, veselo igra,
ko vetrič ga kodra,
zdi se, kot da tudi se ono smehlja.*

Že vidim, kako se muzate, misleč, ta bi bil rad med sadjarji, pa se še na jabolka, hruške ali češnje ne spozna. Res nisem še kakšen pravi strokovnjak na tem področju, malo pa že ločim tudi te vrste. S pesmijo sem hotel le povedati, kako nas že prvi cvetki na drevesu, na našem drevesu, razveselijo. Seveda pa smo še bolj veseli ob zorenju plodov. Že kot majhen pobič sem rad pomagal dediju pri sajenju sadnih dreves. Ko sva

sadila, je on vmes modroval: »To sva sedaj vsadila eno dobro jabolko, kanada se ji reče. Če se bo dobro prijela, bom morda še jaz lahko katero poizkusil, če mi bo zdravje še služilo, ti pa že, ti, ti se jih boš pa lahko že do sitega najedel, tvoji otroci pa sploh!« (To so bila še takrat tiste stare vrste visokoraslih dreves, ki so res morala dolgo rasti, preden so rodila.) Nisem ga takrat prav razumel, zakaj toliko truda, da bi lahko le kakšno jabolko poizkusil, sedaj sem mu pa neizmerno hvaležen, pa ne samo za tista jabolka ampak za nauk: »Mož posadi drevo, da ti bo vnukec hvaležen za rudečo jabolko!« Korošci gojimo največ jabolka in hruške, ker nam pač tradicija in podnebne razmere tako narekujejo. Vem, da mnogi sadjarji gojite še veliko drugega raznovrstnega sadja, tudi vinsko trto. A že naš predhodnik, koroški Bukovnik, pesnik Blaž Mavrel, ki je živel na Strojni, je napisal pesmico, ki bi jo lahko poimenovali tudi Zdravica mošta. Pesem je bila tudi uglasbena in so jo Koroški pevski zbori radi prepevali.

Kamut in kvinoja

Martina Cigler

Jesen je in žetev žit je že za nami. Tudi sama včasih prisostvujem kakšni žetvi, kjer žanjejo še ročno in se lahko naučiš delati pasove za vezanje snopov in postavljanje kopic. V starih časih so bila ta dela sama po sebi umevna, danes pa so kot razvedrilo ali nostalgija po starih časih.

V prejšnjem stoletju pa tudi na začetku zdajšnjega stoletja so bile domačije obkrožene z njivami, posejanimi s starodavnimi sortami, kot so pira in ajda, proso, riček in lan in kasneje še pšenica, rž in koruza. No, na mnogih ekoloških kmetijah pa mladi rod zopet spoznava, kako pomembna za zdravo prehrano so zlasti starodobna žita, med katerimi sta manj znana kamut in kvinoja.

Kamut je starodavno žito, ki je bilo dolgo pozabljeno. Ponovno so ga odkrili ob izkopavanjih grobnic v Egiptu, ko so ga našli v enem izmed vrčev. V Egiptu so ga gojili že 4000 let pred Kristusom. Njegova zrna so bila večja od vseh takrat poznanih žit. Zrna kamuta imajo visoko energetske vrednosti in vsebujejo več beljakovin. Vsebujejo veliko vitaminov B1, B2, B6, niacin, patetonsko in folno kislino in vitamin E.

Kvinojo so prvič gojili Inki in od tam so jo

španski osvajalci razširili tudi v Evropo. Inki so zrnje mleti v moko, listje so uporabljali kot zelenjavo, stebela pa so imeli za kurjavo.

Seme skoraj spominja na proseno, le da je bolj ploščato in spiralasto zavito. Okus semen spominja na dimljena živila. Kvinoja je izredno trpežna rastlina, saj uspeva tam, kjer marsikatero drugo žito ne, npr. na velikih nadmorskih višinah, v slabi zemlji in na sušnih področjih, tako da je kvinoja žito prihodnosti, čeprav tako kot ajda pravzaprav ni žito. Zaradi tega je zelo primerna za ekološko pridelavo. Vsebuje največ beljakovin od katerega koli drugega žita.

Za konec še dva okusna ekološka recepta, ki naj nam vsem popestrita jedilnik.

Kamut z zelenjavo

Potrebujemo:

- 3 skodelice kuhanega kamuta
- 1 por
- 1 kos zimske buče ali korenja
- mleti ingver ali manjši kos
- sol ali himalajsko slanico
- malo limoninega soka

Priprava: por narežemo na kolobarčke, kos buče olupimo in razrežemo na kockice ter oboje popražimo na ognju in dušimo 10 minut. Dodamo ingver, kuhan kamut in dušimo še 10 minut, na koncu solimo po okusu.

Rižota iz kvinoje

Potrebujemo:

- 2 žlici oljčnega olja
- 1 čebulo ali por
- 2 dl kvinoje
- 1 korenček in česen, pest graha, pol rdeče paprike, 5 dl vode ali juhe, baziliko in svež peteršilj

Priprava: na ogretem oljčnem olju prepražimo čebulo in dobro oprano kvinojo, dodamo česen, korenček, grah in papriko, na hitro popražimo in zalijemo z vodo ali juho, sestavine kuhamo do mehkega. Po želji lahko jed izboljšamo s koščkom masla ali posujemo z naribanim sirom.

Dober tek vam želim, naslednjič se vam oglasim s kakšno ekološko kmetije, ki je tokrat zaradi pomanjkanja časa nisem utegnila obiskati.

Vzrejni pogledi

Martina Sušec Valentar, dr. vet. med.,
VP Slovenj Gradec

Foto: Irena Matek

V ambulantni za male živali nam lastniki psov pogosto zastavljajo vprašanja, ki se nanašajo na temo vzrejnih pregledov. Na kratko bom povzela članek iz revije Kinolog (februar 2007), v katerem so bile objavljene informacije o tej temi.

Vzrejni pregled je pregled psa in psice, ki ju nameravate uporabiti za vzrejo. Je državna kinološka prireditel.

Za organizacijo vzrejnih pregledov so

pooblašteni pasemski klubi. Običajno sta letno dva pregleda, spomladanski in jesenski, lahko jih je več ali manj. Število vzrejnih pregledov, kraj in datum določijo klubi sami. Vsi pasemski klubi imajo vzrejne pravilnike in vzrejo vodijo v skladu z določili strokovnih pravilnikov Kinološke Zveze Slovenije (KZS).

Na vzrejnem pregledu lahko sodelujejo le tisti psi in psice, ki so vpisani v rodovno knjigo KZS. Vzrejna komisija, ki jo sestavljajo pooblašteni kinološki sodniki, oceni obnašanje psa/psice (značaj), plemensko kondicijo, zunanost z merjenjem oz. tehtanjem. Običajno lastniki opravijo telesno oceno na isti dan, kot je vzrejni pregled (VP). Vzrejnega pregleda se lahko udeležijo psi/psice s telesno oceno najmanj dobro. Pri pasmah, ki zahtevajo slikanje kolkov, komolcev in pregled oči, morajo psi pred pristopom na VP predložiti zahtevana zdravstvena potrdila. Merila za ocenjevanje so oblikovana na podlagi standarda za pasmo, pasemskih zahtev matične kinološke organizacije, vzrejne politike pasemskega kluba in genetsko pogojenega zdravstvenega stanja psa.

Za nekatere pasme Mednarodna Kinološka Zveza (FCI) pred pristopom na VP zahteva delovni izpit.

Tistim psom/psicam, ki uspešno opravijo VP, se izda **vzrejno dovoljenje** in velja za pse eno leto, za psice pa dve leti od datuma VP. Pari se lahko samo zdrave, značajsko odgovarjajoče pse/psice, ki imajo vzrejno dovoljenje pri kinološki zvezi oz. klubu, ki je član FCI in izpolnjuje vse pogoje, ki jih zahteva vzrejni pravilnik. Psi netipičnega značaja glede na standard (izrazito agresivni, plašni) se iz vzreje izločijo ne glede na oceno zunanosti oz. predhodno pridobljeno vzrejno dovoljenje. Vzrejna vrednost psa/psice se oceni z **opravil (OPR), pogojno opravil (POG) in vzrejna prepoved**.

Pogojno vzrejno oceno dobi pes/psica, ki odgovarja pasemskemu standardu, ima brezhiben karakter, ima pa dedne napake. Pogojna vzrejna ocena se podeli za en skok oz. leglo.

Pes/psica, ki dobi pogojno vzrejno oceno, lahko ponovno pride na VP po enem leglu. Na telesno ocenitev mora s seboj pripeljati najmanj tri mladiče iz tega legla.

Vzrejno prepoved dobijo psi/psice, če so na vzrejnem pregledu ugotovljene naslednje napake:

- nepopolno spolovilo
- večja podsekavost ali predsekavost
- odstopanje od višine več kot 2 cm pod ali nad standardom (oz. procentualni odklon) oz. teže za več kot 25 % pod ali nad standardom
- izrazita plahost ali popadljivost
- znani prenašalci prirojnih hib
- druge prirojene hibe, ki jih pasemski standard omenja kot izločitvene
- kolčna displazija D ali slabše

Ceno storitev vsako leto sproti določa KZS.

Rožnati oktober

Za Koroško društvo za boj proti raku:
Metka Markovič, dr. med., spec. spl. med.

Mesec oktober je mesec boja proti raku dojke. Letošnje leto ga bomo obeležili pod geslom »Roza ni poza«. S tem geslom želimo vzpodbuditi tudi mlade, da se pridružijo aktivnostim, ki bodo potekale po celi Sloveniji in so namenjene osveščanju in opozarjanju na to bolezen, za katero lahko zbolijo tudi moški. Kljub napredku v diagnostiki in zdravljenju v Sloveniji zbolijo za rakom dojke 1000 žensk letno. Največ lahko pri odkrivanju te bolezni naredimo sami z rednim samopregledovanjem.

Koroško društvo za boj proti raku organizira edukativne preglede dojk:

ZD Radlje:

vsako prvo in tretjo sredo v mesecu med 13.30 in 14.30 v SA dr. Ivce Podravnik (tel. številka: 88 80 351)

ZD Ravne:

vsak drugi četrtek v mesecu med 14. do 16. uro v SA dr. Francke Šmid-Borovnik (tel. številka: 87 05 311)

ZD Slovenj Gradec:

vsako prvo sredo v mesecu med 18. in 20. uro v SA dr. Metke Markovič (tel. številka: 88 29 279)

Člani UE Dravograd lahko usluge koristijo v eni od zgoraj naštetih ustanov.

Psihološko svetovanje v zvezi z rakom:

ZD Slovenj Gradec:

vsak prvi torek v mesecu od 15. do 16. ure v prostorih psihološke ambulante – Darja Nabernik, psihologinja (tel. številka: 88 23 590)

ZD Ravne na Koroškem:

vsak drugi četrtek v mesecu od 14. do 15. ure v ambulantni psihohigienskega dispanzerja – Mojca Breznikar, klinična psihologinja (tel. številka: 87 05 279)

Svetovni dan duševnega zdravja - 10. oktober 2009

Duševno zdravje na primarnem nivoju zdravstvenega varstva - zdravljenje in promocija duševnega zdravja

Marijana Kašnik Janet, univ. dipl. soc., in **Nina Pogorevc**, univ. dipl. soc., Zavod za zdravstveno varstvo Ravne

Svetovni dan duševnega zdravja je namenjen osveščanju javnosti o duševnem zdravju, predvsem pa promovira bolj odprto diskusijo o duševnih boleznih ter o investiranju v preventivo in zdravljenje. Statistika Svetovne zdravstvene organizacije za leto 2002 kaže, da 154 milijonov ljudi po svetu trpi zaradi depresije, ki pa je le ena od oblik duševnih bolezni.

Tema letošnjega svetovnega dneva duševnega zdravja z motom »Duševno zdravje na primarnem nivoju zdravstvenega varstva - zdravljenje in promocija duševnega zdravja« poudarja, da je duševno zdravje integralni del splošnega zdravja in dobrobiti vsakega posameznika. Duševne bolezni ne izbirajo, pojavljajo se v vseh kulturah in v vseh življenjskih obdobjih ter imajo velik vpliv tudi na telesno zdravje ljudi.

Nekaj podatkov za Koroško

V zadnji opravljeni nacionalni raziskavi Z zdravjem povezan vedenjski slog 2008 (CINDI Slovenija) je na Koroškem na vprašanja odgovarjalo 332 oseb, živečih na območju koroške regije, starih 25 let in več. Vprašanja so vključevala tudi podatke o duševnih stiskah in motnjah:

- 14 % vprašanih je odgovorilo, da jim je zdravnik ugotovil depresijo, 18 % vprašanih se je v zadnjem mesecu počutilo depresivno;
- na vprašanje, kako pogosto se počutijo napete, pod stresom ali velikim pritiskom, je 70 % anketiranih povedalo, da so redko ali občasno pod stresom, 26 % jih je pod stresom pogosto ali vsak dan, le 4 % vprašanih je odgovorilo, da se nikoli ne počutijo napete in pod stresom;
- vprašali smo jih tudi o vzrokih za stres in napetost. Skoraj polovica vprašanih

vidi vzrok za stres in napetost v prevelikih obremenitvah na delovnem mesu, 31 % v slabih materialnih pogojih za življenje, 23 % je pod stresom zaradi problemov v družini, 14 % čutijo napetost zaradi osamljenosti, 13 % jih moti hrup v okolju in 8 % slabi odnosi s sodelavci; glede uporabe zdravil v zadnjem tednu pred anketiranjem pa opazamo enak odstotek uporabe pomirjeval ter uspaval (8 %) in antidepresivov (8 %).

Težave s stresom, stiskami in napetostmi imajo tudi naši mladostniki. To nakazuje raziskava med 15- in 16-letniki, opravljena leta 2007. V primerjavi s prejšnjimi leti ima več mladostnikov težave z motivacijo (2003 20 %; 2007 27 %). Težave imajo tudi s pomanjkanjem apetita (9,3 %) in s koncentracijo (18 %). 23 % jih je bilo v zadnjem času potrlih in 24 % žalostnih.

Dogajanje na Koroškem

ZZV Ravne je 14. oktobra v okviru projekta, ki so ga podprle Koroške lekarne in Regijska razvojna agencija Koroške, organiziral strokovni seminar na temo krepitev duševnega zdravja in preprečevanje samomora.

V lokalnih okoljih, v šolah in vrtcih so potekale različne preventivne aktivnosti. Svetovni dan duševnega zdravja nas tudi opominja, da si vzamemo čas tudi zase in naše bližnje. Dandanes je to še posebej pomembno. Kolikokrat se nam zgodi, da brezglavo hitimo drug mimo drugega in pozabimo vprašati »Kako si kaj danes?« ter izreči kakšno pohvalo ali lepo besedo ljudem, ki jih imamo radi. Še posebej v tem času potrebujemo svetle, prijazne in spodbudne besede, ki bi nam polepsale dan in dale energijo za premagovanje vsakdanjih težav.

Otroci so tisti, ki so najbolj iskreni in znajo pri odraslih vzbuditi žarek svetlobe in upanja. Zato je v tem času na Koroškem potekala akcija **Podari nasmeh in kanček veselja**. Gre za preprosto, a učinkovito aktivnost, s katero bi otroke in mladostnike radi spodbudili, da nekomu polepsajo dan. Bodisi z lepo mislijo, pismom, risbo ali kakšnim drugim izdelkom.

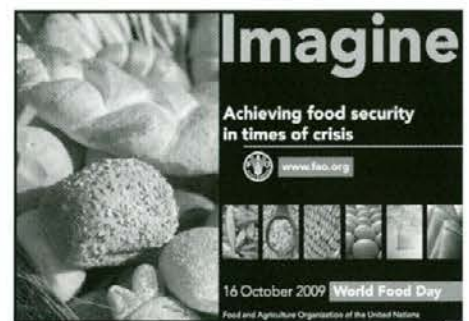
Izbrane misli in risbe, ki jih bodo poslali tudi na ZZV, bomo objavili na spletni strani in v strokovni brošuri o duševnem zdravju, ki jo bodo v mesecu novembru prejela vsa gospodinjstva v koroški regiji.

Sporočilo ob svetovnem dnevu hrane

Helena Pavlič, dipl. san. inž., **Marjana Simetinger**, san. inž., Zavod za zdravstveno varstvo Ravne

Pred tridesetimi leti so države članice Svetovne organizacije za hrano in kmetijstvo (FAO – Food and Agriculture Organization) izbrale 16. oktober za svetovni dan hrane.

Vsako leto na ta dan želi FAO opozoriti na določeno problematiko in vzpodbuditi države članice, da bi po svojih najboljših močeh sodelovale pri njenem reševanju.

Letošnji slogan: Zagotavljanje virov hrane v času gospodarske krize

Živimo v času svetovne ekonomske krize, ki se je dotaknila vseh nas. Vzroki za nastanek krize s hrano za države v razvoju, so:

- rastoča populacija v finančno negotovih deželah
- pomanjkanje vode in zemlje
- klimatske spremembe – številne poplave in suša
- nižje investicije v kmetijske raziskave in razvoj
- nizka kmetijska produktivnost v primerjavi s hitro rastočo populacijo

Ocenjujejo, da se je v letošnjem letu število lačnih povečalo za 105 milijonov, zaradi česar je število podhranjenih ljudi že preseglo eno milijardo. Ljudem, ki se borijo z lakoto in posledično s podhranjenostjo, je nujno potrebna pomoč.

Razviti svet

Ustrezna prehranjenost – jemo zato, da živimo in ne živimo zato, da jemo! Ali se zavedamo, kaj je hrana in kakšen je njen pomen za naše življenje, predvsem pa za življenje odraščajočega otroka? Ponekod po svetu si ljudje, tudi otroci, vsak dan iščejo hrano in prepogosto se zgodi, da odidejo lačni spat, še huje pa, da od lakote umrejo. Pravica do hrane pa še naprej ostaja osnovna človekova pravica, čeprav se število lačnih veča iz dneva v dan!

Pri nas imajo otroci, ki obiskujejo vrtec in osnovno šolo to srečo, da jim tam zagotovijo en zdrav obrok, pripravljen po smernicah zdravega prehranjevanja, vendar pa tako starši kot otroci velikokrat ne znajo ceniti vrednosti šolskega obroka. Zato je potrebno še veliko postoriti pri osveščanju otrok, staršev in učiteljev glede pomembnosti posameznih dnevnih obrokov in ravnanja s hrano. V šolah in vrtcih naj kuhinjsko in pedagoško osebje navaja otroke na to, da bodo pri obroku vzeli toliko hrane, kolikor je bodo pojedli, na primer »polovičko«, ne pa da na pol obgrizena hrana pristane v smeteh.

Vsak izmed nas lahko pripomore k racionalni porabi hrane. Glede na tematiko obeležja lahko tudi omejimo izbor živil, nakupovanje - ko porabimo zaloge, posežemo po osnovnih živilih, iz katerih si sami pripravimo razne namaze, napitke, omake ... Tudi pri načinu priprave smo lahko skromnejši in izberemo način, kot je dušenje ali kuhanje na sopari. Za pijačo si lahko privoščimo svežo pitno vodo, ki je brez umetnih barvil in konzervansov in na srečo na naših pipah še užitna! S povezovanjem različnih resorjev in stroke (zdravstvo, šolstvo, kmetijstvo) lahko osvetlimo temo širše in na različnih nivojih. **Na splošno še vedno porabimo preveč energije za »proizvodnjo« hrane. Z lokalno oskrbo živil pa vsaj skrajšamo pot in čas transporta. Tako zagotovimo kakovostnejšo hranilno vrednost živil in hkrati živimo v sožitju z naravo.**

K sreči živimo na takšnem območju, da lahko veliko hrane za domačo uporabo pridelamo na okoliških vrtovih, njivah. Lokalno pridelana in predelana hrana ima velik pomen za ljudi, zato je mogoče ravno zdaj pravi čas za drugačno razmišljanje o načinu prehranjevanja. Začnimo ceniti domače, naj se šole in vrtci povežejo z lokalnimi kmetijami, le-te pa se naj okrepijo, razširijo svojo dejavnost, prenesejo znanje na bodoče generacije, ponudijo pridelke na domačem trgu.

Vrednost, pomen te vsebine pa smo že vključili v letošnji projekt Za večjo kakovost življenja na podeželju Mežiške doline (Leader 2009/2010). Uvodno bomo naredili posnetek stanja na področju lokalne pridelave zelenjave, sadja ter drugih kmečkih pridelkov in izdelkov ter ugotovili, kakšne so možnosti oz. kaj lahko kmetje ponudijo šolam in vrtcem. Konkretni dejavnosti iz dvoletnega omenjenega projekta pa bomo izvajali v naslednjem letu.

S povezovanjem različnih dejavnosti prispevamo tudi k informiranju in motiviranju ljudi za prehranjevanje z zdravo in uravnoteženo prehrano, kar posledično varuje ter krepi njihovo zdravje.

Otrokom predstavite pomen, ki ga hrana ima, tako zanj in njegov zdrav razvoj kot tudi za celotno človeštvo. Odnos do hrane mora postati vrednota, ne pa nekaj samo po sebi umevnega - le tako bomo bolj uspešni tudi v boju z lakoto in revščino in v uresničevanju osnovnih človekovih pravic za vsakogar.

Več o svetovnem dnevu hrane po svetu, pa si lahko preberete na naslednjem spletnem naslovu: <http://www.fao.org/getinvolved/worldfoodday/en/>

Obeležitev svetovnega dneva hrane v okviru Zavoda za zdravstveno varstvo Ravne

Dne, 15. 10. 2009 smo se s predavanjem »Praktični nasveti za zdravo prehrano« vključili na prireditve Kmetijsko-gozdarskega zavoda izpostava Prevalje. Ob prireditvi je potekala tudi strokovna razstava starih sort jabolk in hrušk. 16. 10. 2009 smo s sodelavci na ZZV Ravne razpravljali o racionalni porabi hrane in si skupaj pripravili malico iz doma pridelanih živil.

Odličja MO Slovenj Gradec 2009

Jože Potočnik, prof.

Foto: Primalfoto

Prejemniki odličij MO Slovenj Gradec, 19. septembra 2009: (od leve) Ivan Hribernik, Šmartno; Anica Pačnik, Podgorje; Janez Komljanec, častni občan MO Slovenj Gradec, Matjaž Zanoškar, župan MO Slovenj Gradec, Andrej Stradovnik in Danica Stradovnik, Slovenj Gradec; Branko Smrtnik, Slovenj Gradec

Ob prazniku Mestne občine je izšel Glasnik uprave občine Slovenj Gradec, številka 9, september 2009. Ta vsebuje več vsebinskih sklopov, in sicer: pregled pomembnejših investicij, pregled dela javnih zavodov, mejnike v razvoju Slovenj Gradca, občinske nagrajence in koledar prireditev. Zanimivo branje in bogato fotografsko gradivo.

Mestna občina Slovenj Gradec ima svoj občinski praznik 19. septembra. Pred 20 leti je generalni sekretar OZN podelil Slovenj Gradcu listino Glasnik miru, (Glej Glasnik str. 61).

Na svečani seji Sveta Mestne občine Slovenj Gradec, ki je bila v Koroški galeriji likovnih umetnosti, so podelili odličja. Prejeli so jih:

- **občinsko plaketo:**

- **Anica Pačnik** za vsestranski prispevek h kulturnemu utripu in življenju kraja Podgorje,
- **Ivan Hribernik** za vsestransko aktivnost na področju družbenega življenja v vaški skupnosti Šmartno – še posebej na področju prostovoljnega gasilstva,
- **Danica in Andrej Stradovnik** za vsestransko aktivnost na področju dela Društva invalidov in širše družbene angažiranosti v Slovenj Gradcu;
- **občinsko nagrado** je prejel **Branko Smrtnik**, poveljnik Gasilske zveze Mislinjske doline, dobitnik najvišjega slovenskega odličja ter izjemni in požrtvovalni gasilec in angažirani gasilski funkcionar.

Naziv **častni občan** je prejel **Janez Komljanec**, in sicer za velik prispevek pri napredku in hitrem razvoju Mislinjske doline in Mestne občine Slovenj Gradec, ki ju je vodil šestnajst let in jima namenil del svojega življenja in predane ustvarjalnosti.

Devetdeset let Planinskega društva Slovenj Gradec

Miro Tovšak

Planinsko društvo Slovenj Gradec ima za sabo devetdeset let bogatega in ustvarjalnega dela. Leta 1919, ko je pod okriljem Matice Ljubljana delovalo 28 podružnic, so planinski zanesenjaki – domačini na svojem ustanovnem občnem zboru, ki je bil v tedanjem Narodnem domu v Slovenj Gradcu, ustanovili svojo 29. podružnico. Poimenovali so jo Mislinjska podružnica SPD, saj je vključevala planince iz celotne Mislinjske doline, na občnem zboru pa je bil izvoljen tudi prvi odbor in bila so sprejeta društvena pravila.

V registru deželne vlade je bilo društvo registrirano 29. oktobra 1919 in od takrat tudi štejemo, da je društvo pričelo z uradnim delovanjem. Podružnica ni bila ustanovljena zgolj za to, da bi povezala planince iz tega dela Koroške, njen pomen je bil širši, saj je pomenila v takratnih časih tudi pomemben branik pred vse hujšim prodorom germanizacije na naše območje. Takratni odbor je začel tudi z uspešnim delom pri gradnji novih planinskih postojank. Tako je bil že leta 1929 na osnovi kupoprodajne pogodbe Dom na Uršlji gori prenesen na Mislinjsko podružnico SPD Slovenj Gradec. Koča pod Kopo, danes imenovana Grmovškov dom, je bila zgrajena in odprta leta 1937, prva koča pod Kremžarjevimi vrhom pa je bila dokončana že leta 1934. S prevzemom vseh teh koč v upravljanje si je slovenjgraška podružnica SPD naložila veliko breme, saj je bilo potrebno vse te objekte tudi vzdrževati in skrbeti za redno delovanje tudi v zimskih razmerah. Vendar so takrat v okviru društva delovali zelo podjetni posamezniki, med katerimi ne smemo pozabiti na Grmovška, Žolnirja, Krofla idr., ki so s svojim požrtvovanjem krepili njegovo delovanje v predvojnem obdobju. Vse tri planinske postojanke so bile med vojno požgane, vendar kasneje na novo zgrajene. Leta 1946 je bilo lastništvo Doma na Uršlji gori preneseno na PD Prevalje. Grmovškov dom na Pungartu pa je bil po ponovni izgradnji v juliju leta 1947 ponovno požgan, vendar je domače planinsko društvo zbralo toliko moči in poguma, da je bil dom ponovno zgrajen in leta 1954 predan svojemu namenu. Danes je Planinsko društvo Slovenj Gradec lastnik in gospodar dveh planinskih domov. Še posebej vzorno skrbi za vzdrževanje priljubljene planinske postojanke pod Kremžarjevimi vrhom, medtem ko je

Grmovškov dom na podlagi najemne pogodbe predan upravljavcu gostinskih objektov na Kopah Boštjanu Paradižu. Društvo pod vodstvom Zdenka Časa skrbi tudi za ostale dejavnosti. Ima močno vodniško skupino, ki letno organizira številne pohode v domača in tuja pogorja, in markacijsko skupino, ki skrbi za vzdrževanje in nadelavo planinskih poti na njihovem območju. Društvo je znano tudi po številnih drugih akcijah, še posebej so odmevni vsakoletni pohod na praznik dela h Koči pod Kremžarjevim vrhom, tradicionalni pohod po Šisernikovi poti, pohod ob dnevu OZN na Kremžarico itd. Na slavnostni akademiji, ki so jo pripravili v času praznovanj občinskega praznika, se je v kulturnem domu zbrala množica planincev iz domačega in sosednjih planinskih društev.

Po uvodnem delu je sledil krajši kulturni program in nato prikaz delovanja društva v njihovem devetdesetletnem obstoju, številnim posameznikom, ki so se v zadnjem času najbolj izkazali, pa so podelili posebna priznanja. Na akademiji je bil prisoten tudi njihov član, danes sicer tudi župan Mestne občine Slovenj Gradec in poslanec v državnem zboru, Matjaž Zanoškar, prireditve pa so se udeležili tudi podpredsednik PZS Uroš Vidovič, predsednik MDO za Koroško Drago Horjak in številni predsedniki sosednjih društev ter GRS.

Pomembni gostje na slavnostni akademiji

Predsednik društva Zdenko Čas pozdravlja udeležence prireditve

Priznanje za zavzeto vodniško delo je prejel tudi Ivan Hartman

Druženje planincev po končani akademiji v avli kulturnega doma

Je vez in simbolika

K. Valtl

Kakšnih sto let, morda katero več ali manj, verjeti pač moramo človeškemu približnemu spominu, je spolzelo skozi naše življenje, odkar je bila tam gori pri sv. Urbanu, baje še pred balkansko vojno, zadnja lovska maša v teh krajih.

Tako nam je pripovedoval stari Štefunko, »jagr« in trden kmet tam gori pod Alpami, ki je sosedoval s sv. Urbanom. Je pravil, da so enkrat na leto pripravili pravo lovsko ali Hubertusovo mašo. So jo opravili kar na prostem tam ob tisti kapelici, ki prenovljena stoji še danes. Je torej tudi pomemben spomenik za lovce in prave ljubitelje narave. Namreč zanimivo, niso prosili samo za obilen ulov, temveč tudi za zdravo, močno divjad, za naravno rast vsega stvarstva in šele nazadnje za srečne ulove. So baje že takrat prišli lovci, goniči, pa kmetje in redki planinski pohodniki. Je bil morda Urban res pravi romarski kraj za vse omenjene in še za kakšnega radovedneža ... Nabirka takšne maše je bila namenjena izključno ponesrečenim lovcem in njih svojcem, pa so bogatejši ob maši

menda le globlje segli v žepe. Lovci lovske družine Muta so v Bistriškem jarku, ob ekološki kapelici sv. Antona Padovanskega, pripravili lovsko - Hubertovo mašo in ob tem še srečanje s kmeti tukajšnjega lovskega okoliša. Prišli so mnogi, skoraj večina, in skupaj smo preživeli nepozabno bogoslužje in kasneje prijetno druženje. Mašo je opravil duhovnik Marko z Mute, obred pa so, kot se za takšno priložnost spodobi, spremljali pevci Lovskega okteta Peca iz Mežice in domači lovski rogisti. Kako čudovito, nepozabno je vse izzvenelo.

Lovska maša ob ekološki kapelici sv. Antona Padovanskega v Bistriškem jarku

Lovski oktet Peca Mežica po maši

Na Treski – čudoviti svet buč

Milena J. Cigler

V petek, 9. oktobra, smo se »Treskovci« spet dobili pri Krebsu v Mežici. Ker sem poletni dve »Treski« zamudila, sem bila povabila zelo vesela. Saj se neke prireditve navadiš in ti pride v kri; kot se navadiš kruha in vode. Tokrat je bila Treskina hrana res tudi snovna, za telo in malo tudi za dušo. Vse gradivo je skupaj »sklamfal« »koroški bajtlar« Štefan Erjavc s hčerko Metko.

Večer je trajal skoraj uro in pol, pa se nismo naveličali poslušati. Tako bogat je svet buč. Ali ste vedeli, da so buče že v davni služile ljudem kot prehrana, krma, glasbeni instrument, delovno orodje in posoda, s katero si je človek prinesel vodo (in v njej celo skuhal hrano)?

Da je buča največja jagoda, je starodavna, mistična, je del narave, ki je razburkal človeško domišljijo, njeno plodnost je povezal s plodnostjo ženske, uporabil jo je v svojem verovanju, mistiki in pripovedkah? Da buče sodijo med najstarejše gojene rastline? Arheološka izkopavanja so pokazala, da je človek njena semena grizljal že v paleolitiku, sledi navadnih buč so našli po zadnji ledeni dobi. Pred 6000 leti so indijanska plemena sadila buče. Ker je bilo meso tedanjih buč grenko, so uživali semena, liste in cvetove. Ste vedeli, da takšna buča z zelo grenkim mesom, imenovana kolokinta, še danes raste po sušnih predelih Afrike in Azije? Med divje rastoče bučevke spada tudi strupeni črno in rdeče jagodasti bljuščec. Plodovi in korenine vsebujejo kar dvajset strupov kukurbitacinov.

V preteklosti, ko še niso poznali fižola in koruze, so bila bučna semena pomemben vir prehrane, ker so vsebovala veliko olja in beljakovin. Radovedne poljedelke so ugotovile, da niso vse buče enako grenke in kmalu so vzgojile sorte s povsem užitnim mesom.

Buča s svojo simpatično okroglostjo že dolgo buri tudi domišljijki svet pravljicarjev (brata Grimm ter japonski, indijski in ameriški pravljicarji).

Buča je središče sveta. Buča je kulturna rastlina, je dar narave, je zelenjava, je največja jagoda, cenjena, dragocena, vitalna in plodna, je razkošna, zaničevana, rodovitna. Križana, donosna, požlahtnjena, posejana. Buča je pravljica, strašna, uročena, čarobna, groteskna. Starodavna, mistična, čudežna in sveta. Buča je majhna, debela, porejena, za vse uporabna, posušena, trpežna, obstojna, zveneča, pojoča, plavajoča, trda, kratka, da se jo uporabiti za vse.

Za Evropejce je buča mlada zelenjava.

Krištof Kolumb je poskrbel, da so na špansko ladjevje natovorili krompir, koruzo, papriko, paradižnik in buče. Te so bile izziv tudi za razne slikarje, ki so jim dali večnost zlasti v tihožitjih iz renesanse in baroka. V narodni galeriji si lahko ogledamo delo Franca Miheliča Buče, ki je nastalo l. 1940. Razumljivo, da so jih radi slikali, saj buča je eksotična, plazeča, grmičasta, bela, rumenkasta, oranžna, rožnata, rdeča, zelena, sivo-modra, pisana, progasta, gladka, nagubana, bradavičasta, rebrasta, okrogla, sploščena.

Priprava zemlje za sejanje je pomembna. Najprej pripravimo neke vrste visoko gredo. Odstranimo travno rušo in zgornjo plast zemlje. Na dno damo nekaj vej od obrezovanja sadnega drevja. Čez veje naložimo staro seno, nagrabljeno listje,

Bučni ajvar

Za eno rundo potrebuješ 4 kg očiščenih naribanih buč. V dovolj veliki posodi prepražiš 4 velike čebule v 2 dl olja. Potem dodaš naribane buče in na blagem ognju malo pražiš. Vmes, ko srkamo kavico, pripravimo naslednjo »peklensko mešanico«: navadni ljudje vzamejo štiri feferone, mi, ki bi radi po zraku leteli brez metle, ki želimo, da se nam ob tem še ob najhujšem nalivu iz »riti« kadi, pa vzamemo 1 ali 2 huda čilija stopnje 7, 12 strokov česna in za lepoto dve rdeči papriki.

Peklensko mešanico dodamo do sedaj čisto nedolžnim bučkam in natrosimo še malo začimb: 2 žlici soli, 2 žlici sladkorja, 2 dl kisa za vlaganje. Vse to prepražimo, da se sestavine pomešajo, pobarvajo in začnejo bučke javkati, kako je vroče od čilija, da

O bučah smo modrovali stari znanci, v sredini spredaj sedi Štefan Erjavc

grobe ostanke od zastirke, vse, kar gre na kompost. Čez namečemo plast rodovitne zemlje in prostor za buče je pripravljen. Buče včasih posadim kar v sadovnjaku, kjer že dalj časa odlagamo veje od obrezovanja sadnega drevja. Dobro mesto je tudi kompostni kup. Tega samo malo premečemo, s tem ga prezračimo in čez namečemo rodovitno zemljo, ki je bila pod kupom.

V rod bučevk spadajo tudi navadna poljska buča, buča golica, navadna kumara, dinja, melona in lubenica. Buča je lahko tudi lepo darilo, ki ga najprej shraniš, potem pa poješ.

In sedaj še dva recepta iz buč, katera sem preizkusila s svojo družino, in ker sta imenitna, ju posredujem še vam, dragi bralci Viharnika.

ogelj sam ne bi bil tako hud. Nato odstavimo in ohladimo.

Pražene bučke in zabeljen krompir

Tudi ta recept je zelo enostaven. Na olju prepražimo čebulo, da postekleni. Dodamo kot jabolka naribane buče, malo posolimo in pražimo do mehkega. Med praženjem dodamo malo jabolčnega kisa, paradižnikove mezge, kumino in po okusu tudi smetano. Ponudimo k z ocvirki zabeljenemu krompirju. In zdravo, preprosto in nasitno kosilo je gotovo.

Naj za zaključek povem, da smo to zdravo, preprosto in nasitno kosilo dobili za zaključek Večera ob Treski in da se Štefan in Metka nista zlagala niti za mišjo dlako. Tako, pa tudi vam dober tek ob bučah!

Po gradivu »koroškega bajtlarja« povzela: Milena J. Cigler

Kresničke 2009

Ida Robnik

Foto: Ida Robnik

Cross country klub Legen ima v svojem programu jež tudi žensko konjenico, ki jo vsako leto organizira njegova predsednica Leonarda Pirmanšek. Letošnje, že pete po vrsti, se je udeležilo 16 žensk in deklet. Kljub slabi vremenski napovedi se je v soboto, 23. 9. 2009, prikazalo sonce in spremljalo konjenice oba dneva.

Pogled na Roglo pred odhodom čez Pohorje do Pungarta in v dolino

Pred pričetkom ježe smo naredile skupinski posnetek za spomin

Spremljevalci v vozilih so pripravili večerjo na inovativno izdelanem štedilniku na prostem in naredili bakle na starodaven način - izdolbena debela, zalita s smolo, ki smo jih zvečer slavnostno prižgali.

Prenočišče na zapuščeni Hriberškovi domačiji, ki že trinajst let samuje

Še posnetek na Johanini verandi

Soseda Johana Pačnik, p. d. Repnik, nam je že za večerjo spekla pravi domači hlebec in nas povabila na obliini zajtrk gobice z jajci, ki jih je bilo takrat v okolici na pretek, domači kruh, kavo, čaj, ostale pa so industrijske hrenovke, ki smo jih prinesle s seboj. Johana sicer ne prebiva stalno v tej hiši, prihaja pa redno na svoje posestvo in postori v okolici in v hiši vse, kar je potrebno

Prva postojanka je bila pri Betki Korošec, po domače Klančnik, kjer so nas lepo sprejeli, pripravili priveze za konje in nas pogostili

90 let Čebelarskega društva Slovenj Gradec – Mislinja

Janez Bauer

Foto: Primafoto

Dobrodošlica; levo Matjaž Zanoškar, poslanec v DZ in župan Mestne občine Slovenj Gradec, desno Janez Bauer, predsednik Čebelarskega društva Slovenj Gradec

V začetku oktobra so čebelarji Mislinjske doline praznovali 90 let svoje stanovske organizacije. Čebelarsko društvo za Koroško, Kranjsko, Štajersko in Primorsko se je ustanovilo že l. 1898 v Ljubljani. To društvo pa je ustanovljalo svoje podružnice širom po Sloveniji.

Po prvi svetovni vojni, l. 1919, sta se ustanovili podružnici Št. Ilij pod Turjakom in Slovenj Gradec. Za podružnico v Št. Iliju ni znan točen datum ustanovitve, ustanovitelj pa je bil Franc Rozman, nadučitelj in navdušen čebelar. Podružnica v Slovenj Gradcu je imela ustanovni občni zbor 3. avgusta. Prvi predsednik je bil Miroslav Ferk, poštni naduradnik. V podružnico se je takoj vključilo 42 članov, kasneje pa še 22, tako da je konec leta štela 64 članov. Med

Boštjan Noč, predsednik Čebelarske zveze Slovenije, izroča zlati znak Antona Janše Janezu Bauerju, predsedniku Čebelarskega društva Slovenj Gradec

Častna gosta, župana Matjaž Zanoškar in Viktor Robnik, med njima Janez Bauer

obema podružnicama je bilo razvito močno sodelovanje, organizirali so skupna predavanja in izobraževanja in pestile so jih enake težave: slabe medene letine in pomanjkanje sladkorja za pomladansko krmiljenje čebel. Za jesensko zazimitev je še vedno poskrbela ajda. Število članov v podružnicah se je

Razvitje novega prapora

spreminjalo, odvisno pač od ugodnosti in medenih letin. Sčasoma so se ustanovile še podružnice v Šmartnem, vodil jo je g. Sešel, v Pamečah in Doliču. Vse te podružnice so se l. 1961 združile v enotno Čebelarsko društvo Slovenj Gradec. To pa se je zaradi ustanovitve dveh občin, Mestne občine Slovenj Gradec in občine

Mislinja, l. 2005 preimenovalo v Čebelarsko društvo Slovenj Gradec-Mislinja. Tako organizirano društvo deluje še sedaj, ko praznujemo njegovo 90-letnico.

Največji razvoj je društvo doživelo v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Število članov je naraslo na več kot 260, organiziran je bil odkup medu in drugih čebeljih proizvodov za čebelarsko zadrugo Hmezad. Naša dolina je zaslovela po odličnem gozdnem medu in kvalitetnem cvetnem prahu, tako da s prodajo ni bilo težav. Vendar so zlati časi trajali samo nekaj let, saj sta velika inflacija in zapiranje jugoslovanskega trga povzročila ukinitve zadrug in čebelarji so bili zopet prepuščeni sami sebi. Od takrat dalje se je število čebelarjev zmanjševalo in ustavilo se je pri številki 130, ki je konstantna že kar nekaj let.

V soboto, 3. oktobra, so ob praznovanju 90-letnice razvili tudi svoj prapor. Ta prapor je ponos vseh čebelarjev Mislinjske doline, kar so dokazali s tem, da so vsi člani društva prispevali za zlati žebliček ali za spominski trak. Prapor simbolizira združenje čebelarjev obeh občin. In kakor je matica kraljica v panju, tako bo matica na našem praporu kraljica čebelarjev Mislinjske doline.

Svečanost so odprli Gradiški fantje z mladim harmonikarjem Urošem Grobelnikom in s prapori koroških čebelarskih društev

Skupinska slika praporščakov in vabljenih gostov

Folklorna »gauda« v Črni na Koroškem

Gorazd Mlinšek, predsednik KD Gozdar Črna na Koroškem

Foto: Gorazd Mlinšek

Črna na Koroškem z zaledjem je slikovit kraj v Zgornji Mežiški dolini. Poznana je po rudarstvu, po gozdarstvu, predvsem pa po dobrih ljudeh. Črna pa je znana tudi po »gaudah« ali pravih koroških zabavah. Že nekdanje bilo živahno pri Škrubiju, Pravhartu, Pucu, Kovaču in v drugih gostilnah v sami Črni in njeni okolici. Črnjani že več kot pol stoletja privabljajo domače in tuje turiste na najrazličnejše kulturne in druge zanimive prireditve. Vsako leto pa organizirajo osrednjo turistično prireditev »Turistični teden v Črni na Koroškem«.

Tudi letos je bilo od 14. do 23. avgusta zelo kulturno, športno in drugače pestro in zanimivo. Turistični projekt je bil posvečen 80. obletnici Turističnega društva Črna na Koroškem. 54. turistični teden se je zaključil z že tradicionalno folklorno prireditvijo. Na srečanju folklornih skupin »Na gaudi se dobimo« je sodelovalo pet folklornih skupin. Čez 120 plesalk, plesalcev in muzikantov je 23. avgusta dalo svojevrsten pečat povorki v samem trgu Črne na Koroškem in v kulturnem domu, kjer so se skupine predstavile s plesi domačih krajev.

Domača folklorna skupina (FS KD Gozdar) se je predstavila z venčkom koroških plesov s Kotuljsko polko. Plese in običaje v Zgornji Savinjski dolini, ki so jih plesali po romanju in maši v Novi Štifti, je slikovito prikazala Folklorna skupina Oljka iz Šmartna ob Paki. Zanimive so narodne noše, ki so jih nosile in nosili v Dravski dolini. Z njimi in s plesi z dravskega konca je popestrila Folklorna skupina Dravca iz Dravograda. V Črni pa smo imeli tudi nekaj belokranjske igrivosti. V veteranski skupini Folklornega društva Kres iz Novega mesta plešejo, godejo in prikazujejo bogato ljudsko izročilo Dolenjske, Bele krajine, Prekmurja in Štajerske. Na »gaudi« so zaplesali splet dolenjskih plesov. Po napornem delu in praznovanju je bilo veselo tudi v Medžimurju na Hrvaškem. Folklorna skupina Kulturno umjetniška udruga Seljačka sloga Nedelišče je na Koroškem zaplesala in zapela stare medžimurske pesmi in plese. Prijetno je bilo prisluhniti njihovim tamburašem.

Ljudje, ki se ukvarjajo s kulturo predvsem ljubiteljsko, so prijetni ljudje. Imajo

Na trgu v Črni je zaplesala domača folklorna skupina Gozdar

Živahno je zaplesala Folklorna skupina Oljka iz Šmartna ob Paki

Na krožišču v Črni na Koroškem je bilo dovoljeno zaplesati Folklorni skupini Dravca iz Dravograda

Veteranska folklorna skupina FD Kres se je zavrtela v neposredni bližini črnjanskega medveda

bogastvo, ki ni otipljivo in se ne da izmeriti. Teh pa je v črnjanski občini veliko. Kar nekaj je še družin na kmetijah, kjer se tradicija družinskega kulturnega udejstvovanja nadaljuje. Kultura je del vsakdanjega življenja. Tega se zavedajo v občinski skupnosti in Turističnemu društvu Črna na Koroškem, še posebno pa v Zvezi kulturnih društev Črna. Vsem se za pomoč pri organizaciji folklorne prireditve »Na gaudi se dobimo« v imenu Folklorne skupine KD Gozdar prav lepo zahvaljujem, bralce pa že zdaj vabim, da se udeležijo folklorne »gaude« v letu 2010.

Folklorna gauda v Črni na Koroškem

Nastopajoči so bili postreženi kar med povorko

Muzikanti ter plesalke in plesalci KUU Seljačka sloga iz Nedelišča pod Tebrom v Črni

Sindikalni izlet Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, d. d.

Alja Zorman

Soline v sončnem zahodu

Sindiklat Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, d. d., je v oktobru organiziral izlet na Primorsko. Prva postojanka našega enodnevnega izleta je bil grad Socerb, od

Opravičilo

Včasih so napake in pomote pri objavah besedil ali fotografij pripisali tiskarskim škratam, danes pa bi ga lahko imenovali računalniški ali pa kar človeški, kar je tudi najbolj prav. Tako smo se zmotili v Viharniku št. 8/9, stran 24, kjer smo v besedilu Dobra letina ob fotografiji gospe s paradižnikom zapisali ime Marija Avberšek. Dejansko je paradižnik vzgojila Slavka Urešej, ki je tudi na fotografiji, ki jo ponovno objavljamo. Obema se opravičujemo!

Uredništvo

koder se nam je odprl čudoviti razgled na Tržaški zaliv. Nadalje smo si ogledali cerkvico Sv. trojice v Hrastovljah, ki je znana po odkritih freskah iz leta 1490, med njimi najbolj znana je freska Mrtvaški ples, ki v dolžino meri 7 m. V vasi Krkavče smo si ogledali krkavški kamen, za katerega je značilna magična moč in ker je znano, da na Primorskem čas teče počasneje, smo se v času kosila ustavili na prijetnem kmečkem turizmu Pri Matičku. V vasi Sv. Peter smo si ogledali avtohtono primorsko Tonino hišo in obiskali domačo oljarno, kjer smo lahko kupili domače olje. Naša zadnja postojanka so bile Sečoveljske soline, kjer smo si ogledali

solinarsko hišo in postopek pridelave soli na star način. Po pohajkovanju po Portorožu nas je čakala še večerja in po njej odhod proti domu.

Tonina hiša

Zbor pred solinarsko hišo

Naši fantje ob krkavškem kamnu, ki naj bi moškim dajal posebno moč

Socerb nad Tržaškim zalivom

80 let Varmačnikove Anike

Mihaela Lenart

Na Razborju v gostišču Pečoler je 1. avgusta letos Varmačnikova Anika praznovala svoj častitljiv jubilej, 80-letnico, v krogu sorodnikov, prijateljev in sosedov.

Kot drugi otrok se je 25. julija leta 1929 rodila na strmi Prevalnikovi kmetiji očetu Antonu Sovincu in mami Tončki Šašl. Za njo so se rodile še tri sestre in brat Tone. Osnovno šolo je obiskovala na Razborju. Komaj je malo odrasla, že je morala po

»taverhik«, največ je gospodinjala pri otročnicah, pri vsaki po štirinajst dni. Vabljena je bila v Javorje, Črno, Bistro, Mislinjo, Razbor. Še sedaj se sprašuje, zakaj je ravno ona morala biti toliko od doma. Seveda, bila je pridna in sposobna za vsako delo, zato so jo imeli radi. Veliko strahu je pretrpela marca 1945 med bojem na njihovi domačiji, ki je tudi v celoti pogorela. Preselili so se k sosedu Razborniku, dokler si za silo niso popravili svoje hiše. Komaj so si opomogli od te nesreče, jih je doletela druga. Pljučnica jim je vzela še očeta. Leta 1960 se je primožila v Spodnji Razbor na Varmačnikovo posestvo. Mož Franc je bil priden in vesel človek. Igral je klarinet in harmoniko in z lepim tenorjem razveseljeval ljudi v družbi. Bil je tudi član zelene bratovščine. Rodila sta se jima dva otroka. Obnovila sta hišo in nameravala še gospodarsko poslopje ter imela še več načrtov. Vendar je družinsko srečo pretrgala smrt moža in očeta v najlepših moških letih (46). Hčerki Miri je bilo komaj devet let, sinu Branku pa sedem. Čez osem mesecev pa je umrl še tast in dedi. Vsa skrb in delo sta legla na pleča ubogi mami Aniki. K sreči je rasel v pridnega fanta rejnik Ivi, ki so ga komaj štiriletnega vzeli za svojega. Leta 1975 pa je hudo zbolela še sama Anika. Morala je na operacijo na onkološki oddelek v Ljubljano. Na srečo se je pozdravila. Lepo je stregla ostareli moževi mami, ko je opesala. Hud udarec zanjo pa je bil, ko je onemogla in umrla še njena dobra mama, ki ji je vedno stala ob strani in jo bodrila v njenih najtežjih trenutkih. Od težkega dela pa so ji odpovedali še kolki in je spet

morala na operacijo. Kljub vsemu hudemu je čas tekel, otroka sta odrasla v pridna krajana Razborja. Mama Anika je ponosna nanju in živi le še zanju. Skrbi jo za sina Branka, ki je podedoval očetov glasbeni talent, igra harmoniko po veselicah in gostijah. Hčerka Mira pa se spretno suče okrog štedilnika in po kuhinji, zato jo tudi radi vabijo na razne gostije. Nepogrešljiva je v gostilni pri Pečolarju. Že dvajset let poje tudi pri cerkvenem zboru na Razborju, nekaj let pa je sodelovala z ljudskimi pevkami Razborska banda, ki so igrale na stare instrumente in druge predmete. Mama Anika je sedaj veliko sama, a voljno prenaša življenje, ker ima tako rada svoja otroka, ki ji to ljubezen tudi vračata. Z velikimi napori in odrekani so zgradili tudi novo gospodarsko poslopje in novo hišo. Zelo si želijo, da bi jo dokončali, se vanjo vselili in v njej imeli boljše pogoje za življenje. Leta 2006 je Aniko pretresla smrt starejšega brata Ivana, gospodarja na njenem rojstnem domu, letos maja pa še sestre Nežke, ki jo komaj preboleva. Vse te žalosti in smrti njenih dragih, težko delo, skrbi in boleznini so pustile globoke posledice na njenem zdravju in srcu, za kar mora vsak dan jemati zdravila in dobivati injekcije. Zelo se razveseli obiskov sorodnikov, sosedov in prijateljev. Kljub vsem križem in težavam, katere je junaško preživela, ji želimo vsi, ki jo imamo radi, da bi jih bilo v bodoče čim manj in bi jih še naprej premagovala s svojo jekleno voljo.

Sončnice

Ivan Rus

Veliko je ljudi, ki se obračajo po vetru in ob vsaki priložnosti iščejo korist zase. Zdijo se mi nepošteni, ker želijo na lahek način priti do imetja in včasih gredo tudi preko trupel. Nimajo lastne hrbtenice. Rastline pa se ne obračajo po vetru, temveč proti soncu. Sončnice so takšne rastline, zato se tako tudi imenujejo. Njihovo botanično, latinsko ime je *Helianthus*, kar pomeni sončna cvetlica. Zame je ta cvetlica, ta rastlina najlepša. Imam jo na svojem Olimpu, kjer je vir življenja. Krasi tudi naslovnico moje prve knjige.

Pisalo se je leto 1992. V avgustu se je pri nas mudil dušni pastir Jože. K nam je rad prihajal, saj se je v naši družbi počutil zelo

dobro. Marsikaj smo si imeli povedati, tudi kaj zaupnega, vendar je vse, o čemer smo se pogovarjali, ostalo v hiši. Tako je nekoč pogovor med drugim nanesel tudi na sončnice. Spomnil sem se, kako sva se s svakom Milanom vozila skozi nasade sončnic v Vojvodini. Moje misli so bile pri mojem sinu Damjanu, ki je takrat, ob razpadanju Jugoslavije, služil vojaški rok v Novem Sadu. Razmišljala sva, kako bi ga ugrabila in ga spravila na varno. Nisva se bala za življenje, čeprav sva bila v peklenskem žrelu, kjer se je kuhalo zlo. Že takrat sem dobro vedel, da je konec »bratstva in enotnosti«, te obrabljene fraze, s katero so nam politiki obljubljali lepši jutri. Toda naša skupna država se je razblinila kot milni mehurček. Sreča je bila, da smo se Slovenci rešili z ustanovitvijo lastne države, za katero smo žal žrtvovali tudi nekaj življenj. Sončnice so bile takrat potisnjene čisto na dno mojih čustev. Ob koncu vojne pa sem vedno bolj prihajal do spoznanja, da ne bi

bilo slabo, če bi tudi jaz doma sejal sončnice, s katerimi bi delal vaze za na grob. V pogovoru sem predlagal gospodu župniku, da bi napravil vazo sončnic tudi v cerkvi. Te čudovite cvetlice so se namreč lepo razcvetele na mojem vrtu. Moja žena in gospod župnik pa sta mi tedaj močno nasprotovala, rekoč: »Sončnice sodijo na njivo, saj jih pridelujemo zato, da iz njih stiskamo olje. Ne bi se podalo, da bi krasile oltar.« Moral sem popustiti. Ni minilo veliko let in sončnice so postale »hit«, kot bi dejal pevec Adi Smolar. Sedaj jih aranžirajo povsod. Tudi sam sem večkrat postavil vazo k oltarju. Oltar v cerkvi sv. Ane sem večkrat okrasil z ikebano. Skoraj vsak dan postavim vazo na tastov grob, včasih tudi na grob svojih staršev. Včasih je kar težko živeti v okolju, kjer se srečujem z ljudmi, ki nasprotujejo mojim zamislim, pogosto se namreč izkaže, da imam prav.

EstEtika

Sporočila v umetnosti in skozi njo (2. del)

Marta Krejan, prof.

odzval na neobičajen način. Odklonil je nadaljnje prispevanje k afriški literaturi in je namesto tega pisal v angleščini. Z vsakim naslednjim romanom je hotel vladi očitati, da učinkovito uničuje afriško kulturo.

Sporočilo pa ni bilo primerno povezano z vsebino vseh ostalih kasnejših angleških romanov to je z njihovimi različnimi zgodbami in temami. Kot rezultat je težko misliti o tem kot o sporočilu v umetnosti - zanj je sporočilo to, kar imajo vsi ostali različni romani skupnega. To sugestira, da nekatera sporočila, posredovana z umetniškimi deli, niso najdena v samih delih. To so sporočila **skozi** umetnost.

Drugo, na kar je treba opozoriti, je to, da so v romanih lahko sporočila tudi, če to ni bil avtorjev namen ali prepričanje. Predvidevamo npr., da se je po prepovedi *Kenis van die Aand* Brink znašel v ekonomskih težavah in se je odločil objavljati v angleščini samo zato, da bi prodal svoje knjige in si zagotovil preživetje. Tudi če je tako, pravi Novitz, je popolnoma jasno, da vsaka njegovih naslednjih angleških knjig vsebuje nenapisano sporočilo. Kakršne koli že so Brinkove intence, je njegova odločitev, da bo pisal v angleščini, vsaj odmevna, če že ne tako izrazito zgovorna kot eksplicitne teme in pripovedi njegovih romanov.

Kako zagovarjati razlikovanje med sporočili v umetnosti in **skozi** njo?

Sporočilo v literarnem delu ali televizijski drami izhaja iz vsebine, in ni o njej. Sporočilo v M.A.S.H-u (TV-serija o poljski bolnišnici, narejena po istoimenskem romanu in kasneje filmu) npr. ni to, da se Hawkaye hudomušno norčuje iz Radarja, pač pa je to ideja, izpeljana iz vsebine TV serije: človek v aktualnem svetu »uživa v dobri stari vojni« oz. bolje je biti ikonoklast in poln vedrine tudi v groznih situacijah. Kadar koli govorimo o sporočilih v umetnosti, so to sporočila o aktualnem svetu in ne o imaginarnem. Še več, taka sporočila so v umetniškem delu samo, če lahko rečemo, da nas informira, pa če je bil aktualni svet avtorjeva intenca ali ne.

Umetniško delo pa lahko posreduje sporočila, ki niso nastala zaradi svoje vsebine. Picasso v moji domači kopalnici, pravi Novitz, lahko pove ljudem, kako sem bogat; tatu motorja na mojem čelu lahko pove, kako sem neumen; in Brinkov roman v angleščini lahko afriški vladi služi za izgovor o izdajstvu njihove lastne kulture. Ta sporočila ne moremo vzeti iz same vsebine umetniških del, ampak so funkcija določenega splošnega prepričanja in vrednot, ki obkrožajo te produkte in jih prikazujejo. Sporočila **skozi** umetnost so povezana s socialnim prostorom, ki ga umetniška dela zavzemajo, vendar nimajo nobene neposredne povezave s tem, čemur mi pravimo vsebina.

To je lažje razumeti, če upoštevamo globlja prepričanja, ki jih delu pripisujejo tisti, ki ga razumejo. Včasih pa umetniško delo smatramo za nekaj, kar se kaže samo domnevno, in to se seveda lahko zgodi dokaj neodvisno od tega, kaj avtor morda verjame ali namerava.

Potemtakem Brinkovi angleški romani nastopajo kot očitke Afričanom samo zaradi historičnega ospredja. Skoraj na enak način nam Picasso v Novitzevi kopalnici pove, kako bogat je, ampak to le zato, ker vemo za razliko med ekonomsko vrednostjo Picassovega dela in statusom kopalnic.

Razlikovanje med sporočilom v umetnosti in **skozi** umetnost je torej odvisno od razumevanja tega, kaj je primeren del vsebine dela in kaj ni, ta distinkcija pa je odvisna od kulture, ki doprinese k interpretacijam dela. Lahko dopustimo, da se točno upošteva, kaj je del vsebine dela in kaj ni, kar se lahko spremeni, če se spremeni neka interpretacija. Toda pod neko dano interpretacijo bi določene razlage jasno oblikovale del vsebine dela, medtem ko je druge ne bi. Poglejmo zopet na primer Hawkayevo nagnjenost k hudomušnim šalam na tuj račun v M.A.S.H-u. Nedvomno so te šale v večini primerov neškodljiva dobra zabava, gotovo pa so ljudje, ki bi z določeno upravičenostjo to domnevo postavili pod vprašaj. Ti vidijo te šale kot neko vrsto napadalne igre, narejene, da uniči svojo žrtev. Od časa do časa člani takih skupin trdijo, da je izkoriščanje in zloraba moči tisto, s čimer se M.A.S.H. proslavlja - del njegovega sporočila in vsebine, del tega, o čemer je. To se v najboljšem primeru kaže kot zavajanje, v najslabšem pa kot prenapetost. M.A.S.H. je komedija in potrditvev polpzkosti, »žrtvovanja« in prevar v resnici ni del njenega sporočila. Če je Novitzeva distinkcija pravilna, je lahko take vrste nesoglasje z lahkoto rešeno. Pritrditev žrtvovanju ne more biti sporočilo v M.A.S.H-u, ker pa je del eksplicitne vsebine, ni nemogoče videti ga kot sporočilo **skozi** M.A.S.H.

Opisana razlikovanja so lahko opora feminističnim trditvam, da nekatera um. dela vsebujejo sporočila, škodljiva ženskam, čeprav niso del akcije, teme ali fabule umetniškega dela, niti ni treba, da so nameravana. To je potem distinkcija, s katero dobimo način pojasnjevanja kompliciranih učinkov, ki jih lahko ima delo na določeno občinstvo v določenem času in kjer ti efekti, čeprav delno kognitivni, niso del tega, kar delo eksplicitno govori.

Levinson pravi, da za delo lahko rečemo, da ima sporočilo, če je na podlagi ponujenega dela razumsko mogoče domnevati, da je umetnik prepričan to in to. Novitz misli, da je to bolj odvisno od sodbe, ki jo nekdo poda kot prepričanje. Če nekdo govori o prepričanju kot o dogodku, se za sporočilo v umetnosti ali **skozi** umetnost zdi nemogoče reči, da je razumsko domnevati, da je imel umetnik ravno to prepričanje v času, ko je delo ustvarjal. Če pa je prepričanje neko razpoloženje, se zdi primer plavzibilen za sporočilo v umetnosti, vendar ne za sporočilo **skozi** umetnost. To kaže, da ni nobenega razloga za domnevo, da je bil avtor M.A.S.H-a prepričan v propozicijo, da šale vsebujejo nekakšno napadalno igro, ki viktimizira - čeprav je to mogoče domnevati.

M.A.S.H (nanizanka)

Vir: <http://filmskaumetnost.mojforum.si/filmskaumetnost-about2659.html>, pridobljeno 31. 8. 2009.

Marija Vojinovič: Nazaj v prihodnost

Milena J. Cigler

Kolegica iz literarnega društva Beseda Dravograd Marija Vojinovič nas je, člane kluba, na prvem jesenskem sestanku presenetila z novico: »Izdala sem knjigo!« To je njena druga knjiga.

Marija je lani in predlani prestala več operacij in je bila veliko po bolnišnicah. Zato sem se še toliko bolj začudila, da ji je uspel tak podvig. Razložila je: »Ko sem ležala v bolnišnici v Mariboru, priklopljena na cevke in je čas tekkel po polževo, sem premišljevala, kaj sem zapustila za seboj, če se slučajno zgodi, da 'odletim', pa sem mislila, da imam še veliko povedati. Najbolj so me obsedale misli na otroštvo, mladost in življenje z naravo in v naravi. Pa planine, seveda. Planine. In sem pisala. V mislih in po papirju. Vsako prsto minuto in vsak odmor in se je nabralo veliko materiala.«

Uvodoma Marija v knjigi »natrosi« nekaj pesmi, ki so preproste in pristne, s tematiko o naravi; o travnikih spomladi, cvetju ... Potem vplete človeško noto: ljubezen, prijateljstvo, odhodi, ponovna srečanja. Sledijo zgodbe iz domače hiše. Natančno, kot le ona zna, opiše domača opravila, saj izhaja iz družine z mnogo otroki na višinski kmetiji. Zgodbe so zanimive, kot je zanimivo in pestro življenje v veliki družini. Vedno se kaj dogaja in vsak dan prinese nove izzive za preživetje. Kajti preživeti je bilo treba deset otrok in to ni mačji kašelj. Toda vse to v takšni idilični okolici, da se je lepota narave avtorici vtisnila v srce globlje kot pečat.

Likovna opreme knjige je delo tiskarne Grešovnik in posnetkov gobelinov Marije Vojinovič, saj jih je naredila že ogromno res lepih. Zdaj krasijo knjigo. Ko bo predstavitev knjige, bom navedla kako pesem ali odlomek.

Pokojnine danes in jutri

Bernarda Dretnik, samostojna premoženjska svetovalka

Takšni in podobni članki nas spremljajo že kar vrsto let, glasneje pa zvenijo v zadnjem obdobju. Vse večja brezposelnost in minimalni dohodki so osnova tudi za manjše prispevke v pokojninsko blagajno. Iz tega sledi, da se bo višina pokojnine nižala, prav tako pa se bodo slabšali pogoji za pridobitev statusa upokojenca in statusa invalida.

Če pogledamo z vidika gospodarja na kmetiji, postane jasno, da mora čez poletje narediti zalogo sena, da bo lahko krmil živino čez zimo. Če shrani dve bali sena, vzame pa tri, vemo, da je manjkajoča razlika iz dneva v dan večja. V januarski in junijski številki Viharnika sem pisala članek na temo pokojnina, v mesecu septembru pa so že podani predlogi za novo pokojninsko reformo, ki naj bi modernizirala zdajšnjo.

Ključni cilji reforme:

1. finančna vzdržnost sistema
2. primernost pokojnin (dostojna in primerna)
3. višanje števila aktivnih prebivalcev
4. odvisnost med vplačili in izplačili
5. solidarnost
6. preglednost – informiranost posameznika

Ena izmed pomembnih sprememb je razdelitev sedanjega prvega stebra na ničelni in prvi steber, in sicer: 0. steber bo "VSAKOMUR ZAGOTAVLJAL UNIVERZALEN DOHODEK" in bo vezan na starost 65 let ali več; s tem se doseže solidarnost v "OBSEGU, KI BI PREPREČEVALA REVŠČINO".

PREDLOG: na 1. 1. 2015 40 % minimalne plače v RS (danes 240 EUR)

Povabilo na predavanje in razpravo o pokojninah danes in jutri

Ker se nam to zdi izjemno pomembna tema za vse nas, smo premoženjski svetovalci v sodelovanju s podjetjem Concorde PS, d. o. o., organizirali brezplačna predavanja za vse, ki vas zanima, kakšna bo pokojnina jutri in kje so rešitve za vsakega posameznika. Predavanja bodo potekala v vseh večjih krajih Slovenije, prav tako tudi v Slovenj Gradcu v gostišču Aerodrom, dne 10. 11. 2009 ob 18.00 uri.

Zaradi lažje organizacije prireditve vas prosim, da udeležbo potrdite na telefon 041 226 236 – Bernarda Dretnik – ali pa po elektronski pošti: bernarda.dretnik@gmail.com.

»Da dan ne bo zaman«

Ida Robnik

Foto: Ida Robnik

Izbrana družba je bila povabljena z namenom, da prouči možnosti načrtovanja in gradnje podobnih javnih objektov pri nas. Že v prejšnji številki Viharnika je bil objavljen obširen članek o lesu in prednostih gradenj objektov iz lesa, zato tokrat skozi fotografijo do spoznanj, kje je treba začeti, pri kakšnih oziroma katerih objektih, kakršni so ti v Avstriji, in z bivanjem v takih ambientih prikazati njihovo pozitivno funkcijo in učinke.

Slogan v naslovu je bil začetna popotna beseda Silva Pritrznika, direktorja Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, povabljenim gostom, županom in predstavnikom koroških občin, arhitektom, novinarjem, direktorjem in vodjem povezanih družb GG na ekskurzijo v Avstrijo. Gostom je želel pokazati zglede primere lesene gradnje javnih objektov, kar je v sosednji državi praksa že celo desetletje, pri nas pa bolj kot ne še v fazi raziskovanja, čeprav pa se v izgradnji drugih lesenih objektov, kot so individualne hiše, vikendi, vrtni in drugi manjši objekti lahko primerjamo z njimi.

Otroški vrtec v Leobnu, postavljen ob levem bregu Mure ob mestnem sprehajališču. Objekt ima obliko ladje. Arhitekt je dobil navdih v okolju, saj po Muri plovejo manjša plovila. Otroci, ki obiskujejo ta vrtec, živijo v kvalitetnem, zdravem in estetskem okolju. Neposreden stik z lesom lahko občutijo in spoznavajo že v svojih prvih letih življenja.

Primer gradnje na »pilotih« poslovna zgradba

Naselje hiš z lesenimi fasadami v Stattegu

Občinski center Statteg pri Gradcu, kombinacija betonskega skeleta, lesena fasada in pretežni del notranjosti zgradbe. Desno je kapelica; zunanji obod je zgrajen iz kamena v mrežah, ki so ga nabrali krajanji sami in s poenostavljeno gradnjo pridali svoj prispevek k unikatnemu videzu.

Avtobusna postaja

Vsi prostori so izkoriščeni kot igralni, delovni ali gibalni deli objekta

Zadnji del zgradbe: lesena fasada, stara deset let, nikoli pobarvan les

Svetila so vgradili kot viseče skulpture

Med drugimi lesenimi igrali je tudi ksilofon

Pod zgradbo "na pilotih" je mično urejen park z vodo in kamenjem

Osnovna šola Wildon, čelni del stavbe, na leseni fasadi so plezalni oprimki, spodaj zaščiteni s stekleno zaporo

Ostanek starega grajskega zidu so nadgradili na površje, ga speljali v notranjost objekta in tako krasi prostor. Notranjost šole je pretežno iz lesa, čelni del pa ima vgrajenih veliko oken, ki dajejo veliko svetlobe.

Ob zaključku nekaj misli gospoda Janeza Koželja, poznanega arhitekta, profesorja na fakulteti za arhitekturo v Ljubljani:

Lesena gradnja je edini način gradnje, ki je trajnosten in prijazen do okolja. Gradnja z lesom nudi najrazkošnejše možnosti konstrukcij in oblikovanja prostora. Je bolj uporaben kot ostali materiali.

Les je edini material, ki ne emitira CO², ampak ga akumulira lahko ga pretvarjamo iz ene v drugo obliko in ga recikliramo.

Večji del gradbenega in konstrukcijskega lesa raste v naših gozdovih.

Les postaja konkurenčen drugim gradbenim materialom, omogoča nove tehnologije. Les nas sili, da poenostavimo, že z enostavnostjo postane umetniško delo.

Poenostavljanje izhaja iz logike gradnje, ne z redukcijo, vsebuje vse, kar je možno. Z manj je več!

Iz lesene gradnje izhaja kvaliteta prostora.

Les je tudi zdrav!

Arhitekt ustvarja visoko identifikacijsko vrednost za svoje uporabnike blizu narave! Arhitekti se še posebej navdušujejo za izgradnjo šol in vrtcev iz lesa, naših bodočih porabnikov.

Arhitekt, ki načrtuje objekte iz lesa, je usmerjen v prihodnost.

Tako je zaključil in opozoril na napis na lesenem objektu v Leobnu: DOBRODOŠLI V PRIHODNOSTI!«

Šoferske zgodbe

Prijatelji!

Marjan Čuješ

Na zadnjem srečanju upokojenih gozdarskih delavcev v Šentanelu sem prejel kar nekaj pripomb, a tudi vzpodbud na moje oglašanje v Viharniku. Znance je najbolj zanimalo, ali mi ni že zmanjkalo šoferskih dogodivščin, saj smo v sodobnem svetu postali že skoraj vsi šoferji in imamo torej več ali manj na cestah enake izkušnje, pa tem zgodbam vključno temu radi prisluhnejo, če jih že sami opisati ne znajo ali pa ne upajo. Ker je življenje ena sama dolga zgodba, ki se začne z vsakim dnem znova, tudi dogodkov ne zmanjka. Dokler jih je kdo pripravljen brati, uredništvo pa objavljati, dotlej jih tudi pisati ne bo težko, kajti na stara leta živimo le od spominov, na sedanost pa sproti pozabljamo, kar pa tudi ni nujno slabo.

Te zgodbe posvečam prijateljem šoferjem iz vojaških dni, s katerimi sem še vedno povezan, čeprav sva šoferskemu poklicu ostala zvesta le dva. Še po petdesetih letih se srečujemo in otročje veselimo pri obujanju raznih doživetij, ki jih ni bilo malo in so nam marsikdaj popestrili kak težak vojaški dan. Pri tem pa ne smem pozabiti na nekaj kolegov, ki se jih ravno tako rad spominjam, čeprav so se naše poti potem razšle, ko se pravo prijateljstvo še dobro začelo ni. O prijatelju, s katerim sva skupaj odraščala in na katerega je vezanih največ mojih spominov, pa kdaj drugič.

V vajenski šoli v Šentvidu nad Ljubljano, kamor smo odhajali avtomehanični vsako leto za tri mesece, je poleg mene sedel Jože Čas z Zelenbrega nad Ravnami. Ker smo bili fantje zbrani iz vse Slovenije, se radi različnih dialektov večkrat tudi razumeli nismo. Ko je Jože fantu iz Nove Gorice na neko zahtevo odgovoril: »Krkaj ti ne dam,« ta pa ni vedel, kaj to pomeni, je ostal Jožetu vzdevek Krkaj. Tako so se tega svetlolasega, a odločnega Korošca sošolci spominjali še naslednja leta, ko ni bil več z nami. Njegov mojster na Ravnah je namreč ugotovil, da ima več koristi od vajenca, če hodi v popoldansko obrtno šolo doma, kot pa če ga vsako leto po tri mesece ni v delavnici. Jože je napravil pomočniški izpit v avtomehanični delavnici na Prevaljah pri mojih nekdanjih mojstrih, nato pa je odšel v Železarno Ravne, kjer je z leti postal specialist v varjenju in je tudi na tekmah na državni ravni segal vedno pod sam vrh. Sedaj je v pokoju in živi v sončnem zelenju, po katerem se tisti breg tudi imenuje, ter v zadovoljstvo domačih in sosedov uživa v svojih hobijih.

Naslednji dve leti je šolsko klop z menoj delil ravno tako skromen fant iz Straže pri Novem mestu. Med sošolci sva sprva vzbujala smeh radi prevelikih jopičev, ko jih pa zadnje leto niti zapeti nisva mogla, pa zopet niso ravno jokali. Ujela sva se tudi zato, ker nama je učenje povzročalo veliko skrbi, kar pa naju je k skupnemu učenju še bolj spodbujalo. Stane, tako je bilo sošolcu ime, je bil zelo zgečkljiv. Če se je razrezal ali kadar je pri kakšni nalogi naletel na nerešljiv problem, so mu žile na čelu izstopile kot kake reke na zemljevidu. To posebnost so opazili tudi ostali sošolci, kajpak na moj namig, in ga jezili, dokler ga ni nekega dne pri učni uri minilo potrpljenje. Ko ga je mimoidoči dregnil pod rebra, je zgrabil stol in ga treščil za njim in ker ga je ta ves prestrašen spretno ulovil, je zalučal vanj še drugega in tretjega. Komaj smo ga umirili, a odtlej je imel pred razredom mir, ne pa tudi pred menoj. Jaz sem bil ponosen na tako bojevitiga soseda, saj so tudi mene

sošolci nehali zafrkavati radi mojega priimka, pozabil sem pa na pravilo, da hodi vrč tako dolgo po vodo, dokler se ne razbije, zato sem sam z občasnim draženjem svojega soseda še kar nadaljeval. Dovolj je bilo, da sem prst usmeril v njegova rebra, že je krčevito stisnil komolce k sebi, storil mi pa vključno napetim žilam na čelu ni nič. Zelo sva se razumela in skupaj vstajala tudi ob štirih jutraj ter se v razredu pripravljala za kakšno nalogo ali izpit. Pri neki šolski nalogi sem pa dobil zaslužno plačilo. Ker sem jaz nalogo že končal, sem mu hotel pomagati in se prepričati, ali se njegov dobljeni rezultat ujema z mojim. Da naju profesor ne bi opazil, sem se tiho nagnil k njemu, v tem trenutku pa me je zadel s svojim komolcem tako strahovito, da sem videl vse zvezde. Robček je kri zadrževal le do vrat razreda, skozi katera sem stekel, nato pa se je do umivalnice za menoj vleklja krvava sled. Dolgo je trajalo, da sem prenehal krvaveti in da sem tudi po tleh zbrisal sledi, ko pa sem se vrnil v razred k prestrašenemu sosedu, sem imel nos kot filmski igralec Karel Malden, usta otečena, zobe pa dobro zabite v dlesni, da se mi še desetletja potem niso omajali. Učitelju sem pojasnil, da se mi kri večkrat brez razloga ulije iz nosa, nakar me je potolažil, da se to odraščajočemu mladeniču pač rado dogaja in da bo z leti minulo. Telega sem se zavedal tudi sam, saj mi radi teh vzrokov k sreči ni več tekla kri, čeprav so bili moji zobje radi prav take objestnosti še enkrat v podobni nevarnosti. Pa o tem kaj več na koncu teh šoferskih zgodb. Staneta, ki je imel po tej izkušnji poslej mir tudi pred menoj, sem čez mnoga leta srečal na Prevaljah, kjer je stal ob svojem »šleperju« ter spraševal za carinsko špedicijo in za neko podjetje v Avstriji, kamor je bil namenjen s tovorom. Ko je videl, kdo je izstopil iz visoko naloženega gozdarskega MAN-a, veselju ni bilo konca. Seveda me je prvo vprašal, ali mu tistega nenamernega udarca le nisem preveč zameril, saj je njemu še vedno žal, pa sem ga le pomiril, da mi je dal to, kar sem zaslužil in da tisti rek o razbitem vrču res velja. Stane je bil takrat šofer pri podjetju Gorjanci, pozneje se pa na žalost nisva več srečala. Spomin na tega skromnega fanta, s katerim sva v jeseni na poljih okrog Šentvida ruvala repo, si tešila lakoto in se zraven učila, pa bo ostal v meni za vse čase.

Ker bo na kraju teh zgodb opisano tudi nepričakovano srečanje z rojakom ob koncu služenja mojega vojaškega roka v Makedoniji, si ne morem kaj, da ne bi opisal srečanja z nekom še pred odhodom k vojakom, kar je le še dokaz več, da lahko nastanejo prijateljstva tudi v primerih, ko začetki kažejo na vse kaj drugega. Neki večer se mi je zelo mudilo na mladinski sestanek, zato sem malo prehitro pripeljal okrog stavbe, v kateri je bila garaža mojega tovornjaka, in pri zaviranju dvignil tudi precej umazane vode, ki se je nabrala v cestni kotanji pred njo. Fanta v lepem svetlem plašču, ki se je pred prihajajočim tovornjakom stisnil ob zid stavbe, sem prepozno opazil in ga seveda poškrpnil, čeprav to ni bilo v moji šoferski navadi. Kaj je mrmral, ko me je srepe pogledal, sem si lahko le mislil. Preden pa sem avto parkiral, je od tam že izginil, zato se mu nisem mogel opravičiti, pa tudi poznal ga nisem. To sem storil pozneje na nekem mladinskem sestanku, ko so nam predstavili novega člana naše organizacije, ki da se je pred kratkim časom zaposlil v Papirnici na Prevaljah. Presenečeno me je pogledal, ko je sprejemal opravičilo, in dejal, da je izginil od tam zato tako hitro, ker se je moral preobleči, druge zamere do mene pa ni gojil. Pravzaprav sva v kratkem času postala dobra prijatelja, čeprav smo bili domači fantje nanj kar malo ljubosumni, kajti ob tako lepem črnolase fantu smo postali mi našim dekletom kar manj zanimivi. Kmalu je postal med nami zelo priljubljen in pod njegovim predsedstvom je naša mladinska organizacija zelo dobro delovala. Do mojega odhoda k vojakom sva se veliko družila, potem se pa nisva več srečala, kajti pred mojo vrnitvijo se je zaposlil v ljubljanski papirnici Vevče, kjer je tudi ostal. Ta fant je bil Silvo, brat nekdanjega direktorja GG, ing. Franca Razdevška, in po njegovi sestri Angelci, naši dolgoletni računovodkinji, si še vedno pošiljava pozdrave, kar je znak, da prijateljstvo vključno tisti neprijetni vodi izpod koles tovornjaka ob najinem prvem srečanju ni zarjavelo.

(Se nadaljuje)

Moji sošolci iz drugega letnika avtomehanične šole v Ljubljani leta 1953. Zgoraj tretji z leve je Stane Derganc, fant, ki je mojo objestnost zdravil na star način s spuščanjem krvi. Poleg njega, četrti, stoji Stanko Gros iz Radelj, spodaj prvi v vrsti čepim jaz, tretji od leve pa je Dolenjec Marjan Kostevc, ki si je ustvaril družino v Breznem ter postal inštruktor in voznik avtobusa.

Menedžer

Vančy

Bila je turbobna jesen, kakršne so zadnje čase vse bolj turbobne jeseni. Nič pravega ni bilo na sporedu, nobenih vznemirljivih čvek, še to se ni nič šušljalo 'kdo ga s katero zopet serje', nič, vam rečem, nič. Na šihitu je vladal en sam dolgčas. Popravljali smo neke bilance in jih naknadno prilagajali evropskim standardom - delo, ki bi ga morali opraviti že predlani, pa kaj, v birokraciji ni nikoli prepozno. Če pa je že kaj pravočasno nared, pa malo zakompliciramo, da nam nosijo stranke raznorazna potrdila, ki jih imamo sicer že zdavnaj v naših računalniških registrih. Naj se malo razmigajo in opazijo, kako pomembni in nepogrešljivi smo. Živo garanje, vam rečem, in to vsak dan najmanj od devetih in včasih čisto do enih, če se prej ne najdemo in poženemo »ta tečnih« strank predčasno iz urada, češ: »A ne vidite, da imamo sedaj (še k sreči) nov gubljen čas, da delamo ta in ta dan čisto do trde noči?!« In vse to za borih 900 evrov na mesec, kje ste pa v Evropi še videli takšno izkoriščanje, lepo vas prosim?! Tako depresiven sem se oni dan privlekel domov, z moralo čisto na tleh. Kar mi »ta stara« postavi na mizo neke makarone ali špagete, se ne spomnim več čisto točno, zraven, to pa še točno vem, pa eno zvrhano skledo solate, kot da sem kakšna krava. Kar podzavestno mi je ušel obžalovanja vreden vdih: »Ah, pa ne že spet ti presneti makaroni!« Ja, vidite, pa sem se spomnil, res so bili makaroni. »Ja, ljubi, a ti misliš, da se boš za te tvoje pfenige vsak dan mastil s pečenkami? Jok, brate, odpade. Se lahko zahvališ samo moji iznajdljivosti, da si ob nedeljah še lahko privoščiva meso. Če bi mi moji toliko ne pomagali, še tega ne bi bilo.«

A, seveda, so že tvoji na vrsti, adijo moja samostojnost itd. Zamislil sem se in se zavlekel na kavč pred televizijo, kam pa, mislite, bi sploh še lahko šel na takšno turbobno jesensko popoldne ... Tu sem si šele vklopil pravega hudiča, neprestano so se eni kregali na druge, drugi ni poslušal prvega, oba sta lajala proti tretjemu, naslednji spet se je znašal nad nekim Janšanom, kot da je samo oni vsega kriv in gonili so neke »tajfune«. Saj ne vem, ali so mislili tiste za seno in slamo gor metat, ki smo jih imeli včasih na kmetih, ali one druge, ki tako pustošijo tam nekje v Aziji ali Ameriki, niti ne vem, kje točno, pustošijo pač. Tako je tudi mene opustošila do kraja ta naša »teve«. Na balkonu sem še usmradil zadnjo cigareto za ta dan. Odkar so tako zapeli s temi čiki, je šele moja dobila moč: »Vanč, ti, ki si uradnik, točno veš - kadi se lahko še samo zunaj!« To, da so vsi pločniki postlani s čiki in to, da imajo ravno pri sosedu ob mojem balkonu dojenčka, je pač vseeno. Važno je, da se kadi zunaj, da imajo še drugi nekaj od tega, to je to. Tako do kraja degradiran sem se zavlekel v špampet. Nisem še prav zadremal, ko se je že moja privlekla za mano. Ne vem, ali jim je ravno ta večer presahnila njihova večna mehiška limonada ali pa je zmanjkalo toka, bila je pač čisto neobičajno tu, prav tu, čisto ob meni.

Komaj mi je od vsega zadrngnenega le uspelo zadremati, se je že oglasila: »Vanč, morava se enkrat malo pomeniti.« Oh, pa ne ravno danes, ko se je že vse sesulo name, sem si mislil. Izdahnil sem pa zaspano zavlečeno, kolikor se pač zaspano izdahniti sploh da: »Jaaah jaa.«

»Veš, tako ne moreva več naprej. Prav sram me je že oditi na ulico, saj vendar nimava več kaj spodobnega

obleči, da o zavesah sploh ne govorim. Tudi prebeliti bi morala že zdavnaj! A se ti sploh še spomniš, kdaj sva šla nazadnje na kakšno boljše prireditve, da na kako tujino niti pomisliti ne upam.« Takrat mi je pa zavrelo. »Kaj pa lani Tunizija, a to ni tujina?! Pa tudi prebeliti še bomo, sedaj mi pa že daj mir, jaz sem zgaran od šihita!« sem ji zabrusil in se demonstrativno obrnil na drugo stran. Saj, kaj pa je to za žensko; če si ona vbije v glavo, da ti bo pila kri, ti jo bo pač pila, tudi če ti stokrat spiš, se boš že zbudil, samo da te dovolj na pravo mesto piči in si buden kot sova.

»Pa ne kregaj se, saj se samo pogovarjava, sem ravno oni dan gledala po televiziji, kako se mi Slovenci čisto premalo znajo pogovarjati. Glej, pri tebi na šihitu so na primer vsi tvoji sodelavci veliko bolj inovativni. Pa ne delajo ravno boljše od tebe, saj sam vidiš, da ne, kolikor mi praviš, kako garaš. No, vidiš, to ti hočem povedati, bolj znajdejo se. Na primer tvoj šef Rudi je kupil čisto novega audija, no, res nekoliko več zasluži, pa priznaj da za novega audija pa tudi ne. Frenki, oni, ki je pod tabo, je v Ljubljani kupil novo garsonjero in sedaj vleče lepo najemnino od študentov, ki jim jo za mastne denarce daje v najem. Še Micka, vaša čistilka je čisto na novo opremila stanovanje. Ti bi jo samo moral slišati zadnjič pri frizerju, kako se je bahala: 'Sem dobila arhitekta, je vse premeril in skiciral za novo opremo, staro sem vse stulala v kontejner, veste, sedaj so novi dizajni in drugačna oprema'. In res so vsi v ulici lahko videli, kako je skoraj nove regale razbijala v kontejner.«

Res ji je uspelo, zdramila me je do popolnosti, pa ne zaradi svoje »čvekljivosti«; res smo se vsi čudili, kako da gre Micki tako dobro. Navadna čistilka in ti gre skoraj novo pohištvo razbijati in metat stran.

»A si ti kdaj pomislil, kako da vsem tako laufa? Kar pomisli malo, vsi imajo za kolega tvojega sodelavca Frančka Koritnika. Res ima malo smešen priimek, je pa sposoben. Mi je ravno oni dan pri mesarju njegova Fani pravila, da ga v postelji skoraj ne vidi, cele večere samo na internetu čepi in si dela cele gore zapiskov. Veš, geniji so po navadi takšni, malo čudni, kaj ni res? Mogoče pa ne bi bilo slabo, če bi se še ti malo povezal z njim, menda se samo s temi delnicami peča. Veš, danes je denar tako samo v njih, zato pa sedaj gonijo takega vraga po televiziji za te tajkune.«

Malo sem razmislil o tem, kaj pa mi je drugega sploh še ostalo, če me je pa pikala in pikala v živ mozeg cel ljubi večer. Za šefe tako vsi vemo, da jim mnogi radi lezejo v rit. Zakaj bi moral biti ravno Franček kaj drugačen. Za Frenkija in Frančka se je pa že dolgo šušljalo, kako sta se nekje spodaj na sekretu za rokice držala. Tudi za Micko vsi vemo, da jo zadnje čase prav Franček tako malo po strani pomika. Toda ali naj ji povem te naše šihitne štorije, bedarije, za katere mislimo, da so napol javne in so se že vsi navadili nanje? Le ona očitno tega še ne ve in če ji povem, je naslednjič vsaj pol dneva ne bo od frizerja, kako pa naj drugače vse to sčveka vsem svojim »frendicam« ...

Ni pa mi bilo jasno, kje bi lahko bila tu moja vloga. Kaj pa lahko jaz, Vanč, Frančku ponudim? To me je precej ostro zbudilo nekje znotraj, približno okoli sredine prsnega koša, tu nekje nekako. Le zakaj ta moja Treza naenkrat tako močno navija ravno za tega Frančka? Vedno goni: »Franček gor, Franček dol.« Pravzaprav bi se jaz moral res malo zamisliti! Vseeno pa sem sklenil, da se le nekoliko bolj povežem s Frančkom. A nič ni kazalo, da bi do tega lahko prišlo. V službi sva delala pač vsak svoj posel, no, ne rečem, tu in tam sva se že videvala, a je bil vedno še kdo zraven. Prosim vas lepo, o delnicah pa lahko govoriš le na samem.

Po napornem šihitu sem se odločil in zavil na pivo v sosednji bife in evo ti njega - Frančka! Sedel je tam sam samcat in žulil svoje pivo. Se razume, da sem se mu takoj pridružil in takoj pričel s svojo temo, listo, ki me je najbolj žulila. O delnicah, seveda, saj vem, da ste že vsi prej ugani. Franček je važno odpil svoj začrtan požirek, se pomembno odkašljal in pričel s svojim pravnim nasvetom: »Vanč, pravzaprav mi je pri tebi še najbolj všeč prav to, da me nikoli nisi gnjavil s tovrstnimi posli, vsi ostali me pa kar naprej sprašujejo o tej in tej delnici. Ti si edini, ki se mu za te stvari ne fučka. A če sem že vsem malo pomagal do denarja, hja, bom moral pa še tebi, za pravega prijatelja se pa že splača malo potruditi. Nič posebnega ti ne obljubim kar takoj. Odvisno, koliko bi rad zaslužil, temu primerno je treba vložiti. Veš, važen je vložek in pa tvoja želja, za koliko tisoč bi pač rad obogatel.«

Pretkano se je zarežal, kot da čita mojo tiho željo - bolje Trezin pohlep - po bogastvu.

Nato je bolj resno nadaljeval: »Da ti kar rečem, ravno v tako tvegane fore se jaz raje ne spuščam, bolj tako po malem, no, do kake tisoč že, več so pa preveliki riziki. Ja, koliko bi pa ti vložil, tisoč?«

»Eh, manj, kake tristo mogoče,« sem mrzlično preračunal.

»Prav, bom pogledal, kje bi s to vsotico lahko štartala, vedeti pa moraš, da s tako malimi vložki se pač veliko čez tisoč ne zasluži tako hitro, pa še to vsotico moraš previdno obračati, da ti vsaj nekaj nanese!«

Naročil sem še dve pivi, se razume, da sem potem tudi plačal obe rundi, za čuda Franček ni imel nič proti.

Domov sem ta večer prišel dokaj pozno, ob tako pomembnih pogovorih čas teče, mogoče pa celo pivi nista bili ravno samo dve, se zgodi, da ima kak pir še kakšnega mladega. Treza me je že takoj za vrati nalajala. Zato, samo zato nisem nikoli imel psa - ga pa ja ne potrebujem. Moja Treza že na daleč vse sliši, pa tudi zavoha veliko reči.

»Si se zopet vlačil v onem bifeju, smrdiš po pijači kot zasmrjen sod. Jaz reva pa naj celo popoldne čepim za šporhetom in ti pogrevam kosilo. Gospod pa se lepo naceja s pijačo v bifeju in se spogleduje z ono pretego Lenko, potem se pa doma pritožuje: 'Že spet ti mrzli makaroni za kosilo! Kaki pa naj bodo, če te ni in ni!?'«

»No, vsaj topli bi morali biti!« mi je nehote ušlo. Dobre volje mi ta večer ni moglo požreti nič. A sem se kaj hitro ovedel svoje drznosti, ko sem tik pred sabo zagledal zaripli obraz moje, drugače še kar ljubke, Treze. Hitro sem pojasnjujoče dodal: »Mislim, če si jih cel popoldan grela, no, samo to sem hotel. Bil sem pa s Frančkom, je pa tako minilo, veš, sva se o biznisu nekaj dogovarjala. Pa ne vem, če bo kaj. Veš, bi najprej moral kar precejšnjo vsotico vložiti, pa še potem vprašanje, koliko bi nama to prineslo.«

Moralí bi jo videti, moja Treza. Kakšen preobrat, kar naenkrat ni bila več huda, takoj je hitela pristaviti makarone na plin. Da ne bi zares mislili, da bi ona cel popoldan zame kurila v šporhetu.

»Ja, veš, Vanč, kdor nič ne riskira, pač ne more pričakovati, da kaj tudi profita! Koliko bi pa bila ta vsotica, kot praviš? Mogoče bi ti pa še jaz kaj malega lahko pomagala, nekaj drobiža se imam na stran dano, za ta nujno.«

»Ja, kake tisoč pa že, če hočeš na hitro zaslužiti,« sem ji smeje poznavalsko po Frančkovu razložil. Nato pa bolj resno dodal: »Ah ne, za okoli tristo evrov sva se menila, samo še ni nič fiksno. Franček se mora še malo pozanimati, kam bi jih kazalo vložiti. Veš, pri teh stvarih pretirana naglica ni nič dobra.«

»Se razume, se razume!« je poznavalsko in

razumevajoče prikimala. Poleg okusnih makaronov je od neke izbrskala še lep košček mesa. Ne boste verjeli, zraven mi je ponudila celo kupico vina.

»Ali bi raje pivo? Je še ena flaša v hladilniku.«

Niti solata se mi ni zdela več tako grozna, čeprav je bila res ostudno postana. Zvečer, ko sva že ležala, se je stisnila ob me in mi zaupala: »Kake sto ti bom pa prispevala zraven, mogoče nama bo pa le kaj kapnilo. Oh, ko bi le,« je še zavzdihnila in pomirjena in pobotana sva, kot dva angelčka, sladko zaspala. Le da se je meni, morda od preveč popitega piva, ki ga nisem več prav dobro vajen, ali zaradi česa drugega o samem frdamanem biznisu kvantalo.

Nato so se nadaljevali pusti jesenski dnevi brez kakršne koli pestrosti. Večkrat ko je takole nanese, sem skušal ogovoriti Frančka, a nekako ni bilo pravega trenutka, vedno se je zraven privlekel kdo od sodelavcev, kot nalašč, da bi vlekel na ušesa najine pogovore.

Treza pa me ni pozabila vsak večer vprašati: »Vanč, a si že vložil, sta že sklenila s Frančkom biznis?«

Neko dopoldne pa je kar sam prišel k meni.

»No, a si pripravljen, imaš denar? Zdaj sem pa našel eno tako drobno nišo, en tak portfelj, bilo bi ravno za kake 300 evrov, recimo. Zvečer mi jih prinesi, jih bova kar nakazala. Sicer ni ne vem kaj posebnega, kake tisoč pa sčasoma že zna navreči. Gre za neko odpadno podjetje kartonažne embalaže, upam, da te to ne moti preveč. Navsezadnje na denarju nikjer ne piše, od kod je prikapljal.«

»Kje pa, meni je vseeno, samo da mi nekaj navre.«

Zvečer sem mu res prinesel tistih svojih našparanih tristo. Skupaj sva jih oddala v banki, on si je nekaj prepisal s tistega potrdila, ki mi ga je potem osebno izročil.

Zdaj se je šele začela zame prava muka, čakal in čakal sem, da bo že enkrat teh mojih tristo imelo mlade, jih bo menda ja kaj več, saj je vendar moja Treza vedno govorila, kako je ravno Franček pomagal vsem do bogatije. Meni pa bo gotovo še bolj, saj je sam rekel, da sva tista »ta prava«. Pa še pivo v sosednjem bifeju sem mu plačeval, se mi zdi, da celo nekoliko preveč za tistega čisto ta pravega prijatelja.

Sčasoma sem postajal že prav nestrpen, on pa nič.

Samo skomignil je z rameni, prišel k meni in mi šepnil:

»Malo so že zrasle te najine delnice, mislim pa, da še očitno premalo, da bi se jih splašalo dvigniti. Malo bo še treba potpeti.«

Kaj mi je pa navsezadnje sploh preostalo? On bo že vedel, on, ki je tak genij za te reči. Končno se je neko dopoldne približal do moje pisalne mize in svečano izjavil: »Pa sva jo zadela, terno! Dobro sva naložila v tisto odpadno podjetje, zdaj pa raste cena tem delnicam, zdaj pa, ti boga!« Potem je teatralno udaril po mizi, vendar mi ni bilo preveč všeč, da tako na ves glas naznanja te reči. Kar videl sem, kako so vsi pozorno prisluhnili. To, vam rečem, je v naši firmi ena grda navada, vsi vlečejo na ušesa, pa če se jih kaj tiče ali pa sploh ne, tako da je še strankam večkrat nerodno.

Pojma nimajo o zasebnosti podatkov.

»No, ta kartonažni odpad pa ni tako od muh, zgleda, da je to kar ena prava nišica, že nosi, že nosi!«

»A res?« sem se razveselil. »Koliko so pa kaj zrasle te najine delnice?«

»Kaj najine, te so tvoje, čisto tvoje, Vanč,« me je botrsko potrepljal po rami.

»No, niso še čisto na tisoč. Na tvojem mestu bi jaz še malo počakal, da ruknejo čez tisoč, se bo bolj splašalo potem, ko jih bo že nekaj več!«

Bil sem zelo vesel, malo me je jezilo le to, da je Franček nalašč, kot bi ga kdo nagovoril, oznanjal te reči tako na glas, pa čeprav sva stala čisto blizu skupaj. Tako da so ja vsi lahko vlekli na svoja vedno radovedna ušesa. Ker pa sem jih prav dobro poznal, sem bil prepričan, da so mi favš mojega nenadnega uspeha.

Nič ne de, tudi če jih še ni čisto za jurja, se bom kar te dni odpravil v Ljubljano in jih dvignil, kolikor jih pač je, sem si zamislil. Točno tako bo. Treza je že tako dolgo sitnarila s tem beljenjem in njenimi dolgočasnimi zavesami. Zaupala mi je tudi, da je za vsak slučaj v trgovini že rezervirala krzneni plašč, ki se ji je že tako dolgo dopadel. Poleg tega je pa ravno ta zadnji po tako zelo ugodni ceni - komaj malo čez štiristo evrov.

Na večer, preden sem se nameraval odpraviti v Ljubljano, da dvignem te svoje delnice, sem ji obljubil:

»Ja, pobellili bomo, zavese pa ti kar naroči! Samo s plaščem še malo počakaj, da vidiva, če bo ostalo dovolj keša še zanj.«

Na mene, na kak moj hobi, se ve, pri naši bajti nihče niti pomislil ne. Jaz in moje orodje sva za vse španska vas. Samo: »Vanč, popravi to in to,« vsem pa se fučka, s čim. Pa naj ji bo, sem si rekel. Če se bo le izšlo, ji pa kupim ta njen smotani pelc mantel, samo da bo že enkrat zadovoljna.

Drugi dan sem si vzel dopust in že navsezgodaj sva se odpravila v Ljubljano. Jaz po svoje delnice, moja pa, se ve, po nakupih, v lov za najlepšimi zavesami tega sveta. To svoje kartonažno podjetje sem komaj našel. Vhod so imeli v neki zanemarjeni, zanikni ulici. Tudi bajta sama je na zunaj kazala vse znake pravega odpada, lahko bi rekli celo razpada. Tako da sem že skoraj podvomil, če sem prav naložil te svoje delnice.

Zato pa sem bil potem v sprejemnici hitro potolažen, celo malo presenečen nad tako veliko razliko med zunanjo razpadlostjo in notranjim bliščem. Vse se je bleščalo v samem marmorju, zloženi medenini in bogato okrašenem kristalu.

Malo sem moral še počakati, odpirali so šele ob devetih, tako da je bil notranji vhod še zaprt z masivnimi jeklenimi zapahi. Končno so le odprli. Sprejela me je neka zelo naličena gospa, ki je seveda še pomenljivo srebala svojo jutranjo kavico, se ve, na šihitu. Čez čas mi je le blagovolila prisluhniti. Ponižno sem ji razložil, da sem prišel zaradi delnic in da bi jih rad kar dvignil, ne glede na to, da še niso ravno zrasle čez tisoč. In nisem še pozabil zagotoviti, da bom pa drugič bolj dolgo počakal. Ženska me je gledala, kot da sem prišel z lune. Ali kot da bi govoril kake nove vrste kitajščino. Tu, mislim, bi res bil najbolj umesten izraz: »Gledala je kot tele v nova vrata.« Le da sem v tem primeru jaz bil tisto ta drugo, no, kot tele pred novimi vrati. V meni je vse zavrelo, tako nategniti me pa Franček ja ni mogel! Sem pa vendar sam bil zraven na banki.

»Mi je pa ja Franček zagotovil, na, tu imam ta vaš ... ta vaš ... točno ta naslov.«

In sem ji pomolil ček od nakazane položnice.

Nejeverno je zmajala z glavo, moj cegelj je le bežno ošvrknila, kot da bi bil kak wc papir.

»Kakšen Franček neki? Človek, očitno ste nekaj zbrkljali.«

»Sodelavec Franček Koritnik,« sem neumno bleknil.

»Aja. Pa bi takoj tako povedali! Če ne bi omenili Frančka Koritnika, sploh ne bi prišla skupaj. Ja, sedaj vem, vi ste prišli po pogodbo za prevoznitvo odpadne kartonažne embalaže. Bom takoj poklicala direktorja, veste, pogodbene posle on kar sam osebno sklepa, jaz skrbim bolj za protokolarne zadeve.« In že je odhitela, bolj odmajala se, iskat samega presvetlega direktorja. V

meni pa je vrelo in mi vse skupaj pričelo grdo zaudarjati. Kot da bi bil požrl kakšno nagravčno godljo.

Hitro sta se vrnila. Roko mi je podal kar tako mimogrede med hojo.

»Aha, vi ste tisti, ki se zanimate za prevoze odpadne kartonske embalaže.«

»Ne, jaz sem prišel zaradi delnic, mi je Franček obljubil ...«

»Vem, vem,« je nestrpno odvrnil.

»Kot zagotovilo ali kot jamstvo ste vložili ...« Pogledal je na osnutek pogodbe in nadaljeval:

»Ja, vložili ste tristo evrov, zato vas kot resnega komitenta tudi prednostno obravnavamo, no, pa tudi zaradi priporočila gospoda Koritnika.« Ob tem je namenil vprašujoč pogled tajnici.

»Kakšen voznik park pa imate? Najboljši bi bili samonakladalni vlačilci. No, saj s posebnimi nakladači bi tudi šlo. Opozoriti pa vas moram - nekateri na take malenkosti kar radi pozabljajo -, da sta naklad in razklad v vaši pristojnosti, količine pa tudi niso ravno zanemarljive, okoli tisoč ton na mesec se sučejo. Morali mi boste oprostiti, danes imam takšno gnečo, neki nujen sestanek me še čaka. Tu sem vam pripravil osnutke pogodbe, doma jih lepo v miru preštudirajte in mi jih kar po elektronski pošti pošljite na isti naslov, kot ste se prijavili za ta natečaj.« V roke mi je potisnil celo mapo z nekimi papirji in že odvihral v naslednje nadstropje. Nisem vedel, kaj naj rečem in kaj naj naredim s temi butastimi papirji, prekladal sem jih iz ene prepotene roke v drugo.

Mojo zadrego je očitno opazila tajnica, ali karkoli je že bila, in mi poskušala nekako pomagati. Nasmehnila se mi je in če me ne bi bili tako grdo nategnili, bi se mi v drugačnih razmerah zdela celo mično prikupna.

Prijazno me je ogovorila: »Imate veliko prevozniško podjetje? Pa pustiva raje posle, naj se šefi ubadajo z njimi. Rekli ste, da sta sodelavca s Frančkom Koritnikom. A ne, kako smešen primek, ravno zaradi tega priimka sem postala pozorna na vašo vlogo. Veste, sem rekla direktorju, naj malo bolj pogleda na vas in vas malo prednostno uvrsti. Kako pa kaj Frančku gre, videti je, da je postal bolj resen, v srednji šoli sva bila sošolca. To vam je bil en pravi štrik, vedno je kakšno ušpičil. Rečem vam, imel je pravi nos, da je vedno izbrskal nekoga, ki ga je potem grdo nategnil, da se mu je ves razred smejal, pri tem pa je sam neznanško užival. Enkrat sem mu neko lumparijo celo malo zamerila.« Zavzdihnila je in zamahnila z roko: »Pa kje je že vse to, saj smo bili še otroci. Videti, da se je končno le zresnil, pa saj je bil res že čas ...«

Ko je opazila, da ne rečem ne bele ne črne, je končno le utihnila. Lahko sem vsemu temu le nemo in žalostno prikimala. Previdno sem pričel: »Kaj pa, če bi se recimo premislil, a tistih tristo evrov, ki sem jih vložil, bi lahko dvignil ven?«

Mrzlično sem se poskušal rešiti iz te »nategavščine«. Že sem videl, kako se mi bodo na šihitu vsi privošljivo režali. Tudi upanje na mojih tristo evrov je že lepo spotzelo po vodi.

»Ja, gospod, kakšno leto še že ne. Zaenkrat te delnice še sploh ne kotirajo na borzi. Čez kakšno leto mogoče ... A ne bi jih kazalo prehitro prodajati, mogoče bodo sčasoma še navrgle kaj dividend. Nekaj menda že bodo.«

Odšel sem, mapo s prevozniki pogodbami sem besno zagnal v koš takoj za vrati. Najbolj sem se bal srečanja s Trezo! Kako naj ji revež razložim, da denarja, ki sva ga oba nekako že kar čutila med prsti, sploh ni. Ne bo beljenja, ne zaves, o krznemem plašču pa sploh ni

za misliti. Krčevito sem stisnil zobe, da so mi kar zapokale čeljusti in Bog ne daj, da bi mi takrat kje prišel pred oči Franček, zagotovo bi ga kratko malo udušil brez kančka slabe vesti.

Moja Treza me je res že dobro poznala. Ko je videla, kako sem se mrk in poklapan vrnil iz biznisa je kar sama uganila: »A ti niso dali denarja?«

»Pravzaprav ni ravno kakšna posebna premija to odpadno podjetje, kot se je hvalil Franček.«

»A nama je propadlo še tistih tristo, ki si jih vložil?«

»Ne, propadlo ni, mogoče bodo drugo leto prinesli še kakšne dividende, vsaj tako pravijo. Nikakor pa jih ne kaže zdaj še dvigovati, nikakor!«

»Potem pa tudi z beljenjem ne bo nič? Kaj naj pa z zavesami naredim, sem jih že kupila? Jutri naj bi jih zarobili in dostavili na dom, imajo brezplačno dostavo.«

»Naj jih dostavijo, jih bova že plačala. Bom uredil, da napravijo na obroke. Pobelila tudi bova. Krznenelega plašča pa žal ne bo. Ali pa tudi mogoče, če danes srečam kje Frančka Koritnika, ga oderem kar na živo, prasca, in evo ti plašč. Ne, ljubica, drugo kot sem obljubil, plašč pa odpovej. Reci jim, da ti ga jaz ne pustim kupiti, ker sem tak ljubitelj živali in se mi smilijo, da bi jih samo zaradi krznenelega plašča ubijali!«

Šlo je veliko lažje, kot sem mislil. Trezo je potolažilo že to, da bomo končno enkrat pobelili in tudi zaves ji ne bo treba vračati. Pa kaj, če že ne bo teh delnic, samo da se bo končno tudi pri nama nekaj dogajalo in da bo končno tudi ona imela nekaj novega.

Meni pa so neprenehoma zvenele besede odpadne tajnice: »Franček je bil tak štrik. Prav nos je imel, da je vedno izbrskal nekoga, ki se je dal pošteno nategniti.« Najbolj grizlo pa me je to, da je vsem drugim lepo pomagal do bogastva, mene, ki mi je vedno zagotavljal, kako sem njegov edini »ta pravi« prijatelj, je pa tako grdo nategnil. Pa koliko piv sem mu plačal v bifeju. Celo noč nisem mogel zaspiti. Nisem se mogel prav odločiti, kako naj reagiram, ko mi pride pred oči, ali naj ga kar zadavim ali drugim prevarantom v opomin samo pohabim. Ko se mi je že ravno zdelo, da sem uganil ta pravo, je zadržala budilka in sem moral hajd na ših. Komaj se v službi pridno usedom za mizo in se poglobim v neke papirje, evo ti Frančka, ki se veselo hinavsko prismeje, me potreplja po rami in me brezskrbno, a dovolj na glas, da se čuje daleč naokoli, pobara: »Kako je pa kaj bilo včeraj v Ljubljani, ti biznismen, ti?« Kar videl sem jih, kako so vsi utihnili in nama reže prislunili.

»Dobro, dobro!«

»Pa so ti dali denar?« je bil še vedno pretirano glasen in muzal se je na vse strani.

»Lahko bi ga dvignil, lahko, a ga nisem. Tudi niso zrasle toliko tiste delnice, kot si se hvalil. Pravzaprav sem ugotovil, veš, sedaj sem šele ugotovil, sedaj sem pa res ugotovil, da se ti en drek spoznaš na te stvari. Tvežal si mi o nekih delnicah, ki bodo šele drugo leto kotirale, a ti sploh veš, kdaj lahko šele od takšnih delnic vlečeš dividende? Viš, eno figo, ti o tem sploh nič ne veš!« sem tudi sam povzdignil glas čez normalno mero. Naj le izvedo še vsi ostali, da ni tak maher, kot se dela in kot ga kujejo med zvezde. »Ja, sem pa sklenil kupčijo. Vseeno hvala za priporočilo,« sem navrgel.

»Kako boš pa prevažal, če nimaš tovornjakov? Saj gre vendar za tako abnormalne količine odpadnega papirja!«

Mu je že ušlo, viš ga, kako se je izdal. Bil je več kot očitno jasno, da je vse skombiniral iz same zlehtnobe.

»Za odpadno kartonsko embalažo gre! Še tega si nisi

zapomnil,« sem ga važno dopolnil. »Ti nič ne veš, vse pomešaš. Še navadnega papirja ne ločiš od kartonske embalaže, pa bi rad za nekoga drugega sklepal pogodbe o masovnih prevozihi. Res, zelo slabo se piše onim, ki jim ti svetuješ. Ubogi, če se sami ne znajdejo, so po domače pač v dreku.«

»A ti si se pa znašel, ha ha?« je še vedno s svojo duhovitostjo vabil prisluškujoče.

»Pa sem se,« sem mu odgovoril, sedaj nalašč bolj potih. Kar videl sem jih, kako sedaj še z večjim zanimanjem vlečejo na ušesa. Zaupljivo sem ga potrepljal po rami. To sem storil tako samozavestno, kot to počno pravi menedžerji s svojimi podložnimi uradniki. »Delnice sem lepo pustil, kamor sva jih naložila. Sklenil pa sem dober prevoznikiški posel, pravzaprav sva ga sklenila dva. Saj se spomniš onega mojega bratranca Hanza, ki je včasih za gradbeno podjetje vozil pesek, no, saj veš, še lani nam je za sindikat pripeljal tako poceni ozimnico.«

»Pa bo vama ostalo kaj čistega?« je bil vidno skeptičen.

»No, na začetku res bolj malo, mogoče le malo čez petsto na mesec vsakemu, potem pa, če bova malo povečala, okoli jurja do jurja in pol, mogoče še malo čez. Če pa se ne bodo držali, bova pač prekinila, takšno pogodbo sva sklenila,« sem ga še enkrat potrepljal zviška po rami. »Vseeno hvala, čeprav si mislil, kako si me nategnil. Pa me nisi, veš, res si mi zelo pomagal. Franček, hvala!«

Vsem so se frisi razlezli tako na dolgo, da bi lahko z bradami brez težav zapirali spodnje predale pisalnih miz, ne da bi se za pikico sklonili. Kar naenkrat se jim je mudilo iz pisarne. Aha, sledil bo bojni posvet; kadar se je vsem naenkrat tako družno mudilo iz pisarne, je vedno bilo tako. Kar naenkrat sva ostala sama s Frančkom. Nato sem se še sam odpravil na čik proti veceju, čeprav sem zadnje čase, odkar me je moja zaradi teh preklethih čikov tako dosledno preganjala, kadil vedno manj.

Ko tako ves besen in zamišljen sedim na zaprti školjki s še vedno neprižganim čikom v ustih, jih zaslišim, kako so zavreli, dobesedno zavreli skupaj: »Ste ga slišali, kaj je pravil; zahvaljeval se je Frančku, da mu je uredil tako fajn biznis. A se ne spomnite, kako se je pa na Franček hvalil, kako ga je nategnil, kako bo Vanč letal za delnicami po ljubljanskih odpadnih podjetjih. On ti pa gre in iz tega potegne profit, res en pravi biznis. Ne kakšne namišljene fore, ampak čisto lep, donosen posel in ves dobiček jim bo lepo v zlahti ostal in bosta s tem svojim bratrancom za bogve kako dolgo lepo dodatno preskrbljena. Posel je le posel, to je čisto nekaj drugega, kot pa je nam nabuzil ta pes.«

»Meni je že napravil lepo sranje,« se je razgovoril šef. »Češ, kako ugoden kredit mi je zrihtal za audija, sedaj pa sta me že dvakrat obiskala nekakšna dva 'rambota' in če do drugega meseca ne vrnem takoj pol kredita, me do mrtvega pretepeta, avto pa razbijeta. Ne ostane mi nič drugega, kot da ga takoj prodam pod ceno in se vsaj režim teh vragov. Če pa kaj nima kaj pri tem.«

»Kaj tebe, mene je šele nategnil, dobesedno me je spekel,« je bil še veliko bolj hud in glasen Frenki. »Vsi veste za tisto stanovanje, ki sem ga kupil v Ljubljani in za katerega me je naplahital, da sem ga začel preko interneta oddajati študentom v najem. In evo ti, me je izvohala davkarija. Samo zaradi tega njegovega oglasa so me dobili! Sedaj ga lahko kar lepo čisto poceni prodam, drugače bom šel še celo sedet.«

»Kaj pa ima Franček s tem?« je zanimalo šefa.

»Ja, pa prav on mi je svetoval, da sem po tistem

internetu objavil tisti smotani oglas, kako oddajam stanovanja v Ljubljani, posebej še študentom v najem, za majhno najemnino; in eto ga - so me imeli!«

»Mene šele, mene je šele ta Franček nategnil, dvakrat me je nategnil!« je bila zelo huda Micka.

»Glej ga glej, zlomka, smo pa bili vsi v firmi prepričani, da je bilo to bistveno večkrat.«

»V stanovanje mi je gonil nekega arhitekta tako dolgo, da me je pregovoril: 'Micka, a ti sploh še ne veš, sedaj so pa ja čisto novi dizajni, moraš si ja nujno preurediti to svojo dnevno ...' Tako dolgo sta mi govorila in me prepričevala, da sem za skoraj čisto novo dnevno najela dva komunalca, da sta jo v kontejnerju dobesedno zdrobila. Ja, zdrobila sta jo! Še onadva sta se čudila, da tako lepo dnevno stran mečem! Pa sta privlekla eno razmajano mizo, na steno sta mi prišraufala dve razmajani polici in že sta se enako hotela lottiti še kuhinje, nakar izvem, da oni tip sploh ni kakšen arhitekt, temveč en čisto navaden sfalirani študent. Ja, račun sta mi pa poslala tak, da me je skoraj na rit vrglo!« Ugotovil sem, da sem za danes slišal dovolj. Če bi tudi jaz še dalje poslušal nasvete Frančka, bi sem jim moral tudi sam pridružiti škripajoč z zobmi. Tako pa sem raje dvignil pokrov školjke in vanjo zagnal še neprižgani cigaret. Raje sem igral svojo igro solo naprej. Od časa do časa sem poklical bratranca Hanzija, onega šoferja, ki še vedno za Gradbeno fura pesek. Pazil sem, da je bilo ja dovolj radovednežev prisotnih: »Kako kaj, Hanzij, a fejšť furaš?«

»Pa še kar, tako, okoli tisoč ton na mesec.«

»Potem pa gotovo čez kakih tisoč zaslužiš?!«

»Zaslužim že, zaslužim, pa kaj pomaga, ko mi pa komaj kaj malega čez petsto čistega ostane ...«

»Počasi bo pa že prilezlo na kakšnih tisoč čistega!« ga glasno spodbujam, mislim, da vam ni potrebno razlagati, važno je, da prisluškujočim čim bolj glasno sporočam številke, ker le te so važne, te štejejo nekaj. Tisto, kako je jamrajoče povedal, za druge tako in tako ni važno: »Počasi tisoč ne bo več dovolj niti za registracijo in nafto, kaj šele za gume.«

»No, če bo le ostalo čistega tisoč, bo pa že šlo, potem bo pa že v redu. Pa ženko lepo pozdravi!« Menim, da so zaenkrat slišali dovolj. V pravem biznisu moraš biti pač bolj skromen. Preveč besed bi lahko pokvarilo moje utopistično podjetje v njihovih pogoltnih očeh.

Pa recite, če to ni bila res dobra naložba, vredna najmanj 300 evrov, kaj evrov, najmanj 300 dolarjev, jaz bom menda že vedel, koliko je kaj vredno, saj sem vendar menedžer!

Od tistega dne naprej je Franček grozljivo izgubil na veljavi. Če bi ne bil tako prekleto pokvarjena baraba, bi se mi lahko celo čisto malo zasmilil. Tako pa odslej mene bolj trepljajo po ramah in me po ših tu vabijo na pir; mogoče bi jim pa jaz lahko zrihtal kak biznis. Le škoda, da ne utegnem kaj bolj pogosto, ker moram še vedno marlarju s fušem vračati za tisto beljenje. Za zaveso sta mi še vedno ostala kaka dva obroka. Drugače pa tudi nisem tak, da bi se kar čez noč privadil, da bi mi kar naprej drugi plačevali zapitke.

Franc Oderlap

Ni še minilo leto, kar sem imela priliko v živo spoznati Franca Oderlapa. Na Večeru ob Treski v gostišču Krebs v Mežici je predstavil svoj in svojih prijateljev vzpon na K2 v Pakistanu. Takrat sem o tem večeru tudi poročala bralcem Viharnika. Franc je l. 2008 dopolnil 50 let in pripovedoval je, da se je že mislil posloviti od alpinizma, sedaj pa, ko je od članov Treske dobil cepin, bo vseeno nadaljeval. Seveda se je šalil, mi pa smo mu ploskali. Toda takšna je usoda. Na himalajskem Manasluju mu je ob preizkušanju planinske opreme za vzpon na K2 kos ledu priletel v glavo, povzročil nezavest in čez par dni tudi smrt.

Franc Oderlap se je rodil leta 1958 na kmetiji nad Mežico v družini s štirimi otroki. Oče je bil strasten planinec in vsi otroci so podedovali ljubezen do narave in strast do hribov.

Franc je bil skromen človek in se s svojimi dosežki nikoli ni hvalil. Bil je namreč na vseh najvišjih vrhovih vseh kontinentov in na veliko odpravah. Skupaj z Davom Karničarjem je osvojil te najvišje vrhove vseh celin, večkrat pa plezal tudi z Gregorjem Lačnom in sodeloval v mednarodnih odpravah.

Toda zapisan ni bil samo alpinizmu. Bil je načelnik Gorske reševalne službe Prevalje in tudi inštruktor, reševalec-letalec, vodnik lavinskega psa, bil je tudi pripadnik službe za proženje snežnih plazov. S svojim znanjem in optimizmom je rešil ogromno ljudi, ko so nekateri morda že obupali. Poleg vsega je deloval še v Prostovoljnem gasilskem društvu Mežica. Spomladi 2008 se je udeležil odstranjevanja posledic letalske nesreče na gori San Pietro na Korziki. Ob vsaki nesreči v gorah je bil takoj pripravljen pomagati, o čemer v svoji zloženki veliko piše tudi dr. Jurij Gorjanc.

Svoje osebne interese na odpravah je vedno podrejal skupini, zato tudi ni imel problemov pri pridobivanju interesentov za odprave. Kljub vsemu delovanju za druge pa ni nikoli pozabil na družino. Prav na omenjenem Večeru ob Treski je pripovedoval, kako sta s hčerko hodila na Kilimandžaro.

Še in še bi lahko pripovedovala o njem. Spominjam se, kako je duhovito prikazoval vožnjo po cesti v Pakistanu, ki se je vila nad globeljo s hudournikom. Rekel je (in videli smo), da je bila cesta ozka, ovinkasta, speljana tik nad prepadi in da je bila, kot se je on izrazil, vožnja v preobloženem in prenatrpanem džipu bolj nevarna kot sam vzpon na K2.

Franc, hvala ti za vse, kar si nam dal. Tega ne more nihče uničiti. Tu si ti, naš vzornik in učitelj in živel boš v svojih delih.

Milena J. Cigler

Rudi Mlinšek

30. 3. 1948–18. 9. 2009

Bolečina, ki se je zarisala na naše obraze in v solzah lesketajoče oči so pripovedovale, kako hudo nas je prizadela izguba priljubljenega lovskega prijatelja Rudija Mlinška. Na poseben način ga je v petkovem večeru smrt iztrgala iz naših vrst. Kar sredi lova, njegovega priljubljenega življenjskega konjička, kateremu se je predajal že 40 let, je nenadoma zastalo njegovo srce. Solovci so mu poskušali pomagati, a smrt je bila z udarcem možganske kapi močnejša od človeških želja in prizadevanj.

Naš lovski tovariš Rudi se je rodil 30. marca 1948 v številni družini na Paki. Skromnosti ga je učilo že otroštvo. Rad se je igral z brati in sestrami, privlačil pa ga je predvsem gozd, poln skrivnosti.

Osnovno šolo je obiskoval v Rakovcu, po njej pa se je predajal delu. V gozdu je poleg očeta skušal marsikaj narediti že kot 16-letni mladenič. Seveda si je moral 1967. leta nadežati še vojaško suknjo. Po vojaščini je Rudi dobil službo v Gorenju. A ga je v svoj objem premočno vabila narava. Ne le gobarjenje, saj je poznal prenekateri kotichek, kjer so se po pohorskih gozdovih skrivale rumene in rjave gobice, tudi živalski svet ga je vabil. Tako se je že pred 40 leti včlanil v lovsko družino Dolič in uspešno opravil lovski izpit. Rad je priznal, da je bilo zanj leto 1969 res

srečno, saj je v njem spoznal svojo Marijo. Ob njej so njegovo življenje osrečila najlepša človeška čustva. Okronala sta jih še rojstvi sina Dušana in hčerke Nataše. Ko je službovanje v Gorenju leta 1972 zamenjal s službo na gozdarstvu, je njegova življenjska pot uresničila še en delček njegovih skritih želja. Rad je delal, nikakršnih težav ni imel s kvalifikacijo za gozdnega sekača, veliko pa je sodeloval v naši lovski bratovščini. Ko je 15. junija 1970 opravil lovski izpit, ni niti slutil, da se ne bo zmožl upirati številnim nalogam vzornega lovca.

Bil je virvini vodja od leta 1983, nato je leto kasneje postal član UOLD Dolič. Svoje znanje in izkušnje je tudi kot mentor prenašal na številne lovce. Mnogim je bil vodnik pri odvzemu iz narave. Ostal pa je skromen in pravi prijatelj številnim lovcem. Zato smo Rudija imeli radi prav vsi.

Seveda ne bom pozabil, da je bil resničen ljubitelj divjadi. To je dokazoval še posebej pozimi, ko je zapadel sneg; krmil je divjad in kot gozdar podiral hojke, da so uboge živali imele kaj jesti. Tudi med kinologi in ljubitelji psov ostaja zapisano njegovo ime.

Če se spomnimo njegovih odlikovanj, naj povem, da znak za lovske zasluge nosi datum 17. 7. 1996. Deset let kasneje je bil odlikovan s priznanjem III. stopnje lovske zveze, da o pohvalah LD Dolič niti ne govorim. Res smo lovci na našega Rudija lahko ponosni.

Vem, da ste nanj ponosni vsi njegovi najbližji. Za njim ostaja hiša, v katero se je leta 1993 selila Rudijeva družina. Da ne boste pozabili ur, ko se je pred slovesom povesele pravega gobarskega rekorda. Pa da je kot mojster frajtonarice raztegnil meh na številnih porokah in nanjo pred hišo zaigral še zadnji dan svojega slovesa.

Naj vam, posebej ženi Mariji, hčerki Nataši, sinu Dušanu, vnukom, sestram in bratom ter ostalim sorodnikom izrečem resnično globoko in iskreno sožalje v imenu LD Dolič. Rudiju je v slovo že zadonel lovski rog, od njega se bomo poslovili z vscmi zvoki lovske simbolike.

Rudi, naj ti bo lahko slovenska zemlja!

Rihard Kozjak

LD Dolič

V ŽIVLJENJU JE MNOGO RAZLIČNIH POTI,
KI VODIJO NAS DO VEČNOSTI.
IZBRATI PA TEŽKO JE POT,
KI BI NAS VODILA V SREČI POVŠOD.

DRUŽINA NAJLEPŠE JE, KAR IMAŠ,
ZA NJO SE RAZDAJAŠ, ZANJO VSE DAŠ.
KO PA V DRUŽINI NEKOGA VEČ NI,
VSE JE DRUGAČE, SE VSE SPREMEMI.

POGREŠALI BOMO VSE ŽIVLJENJE, OČKA, TE,
RADI TE IMAMO, ZAKAJ ODŠEL SI LE?
HIŠKA ZDAJ JE PRAZNA, KER MED NAMI VEČ TE NI,
TI SI ŽE NAD NAMI, NAŠ ANGEL VARUH SI.

LE KJE JE TVOJ SMEH, ODJADRAL JE STRAN,
KLIČEMO TE, A VSE JE ZAMAN.
NIKOLI MED NAMI VEČ TEBE NE BO,
BREZ TVOJH OBJEMOV ZELO BO TEŽKO.

SIMON ŽGANEC

Dragoslav Žganec

1959-2009

Sredi poletja, 24. 7. 2009, je prenehalo biti srce našega draglega sina, moža, brata, očeta, strica in botra Dragoslava Žganca.

Rodil se je 26. 1. 1959 v bolnišnici Slovenj Gradec mami Štefki in očetu Ivanu. Na svet je prišel kot drugi sin. S starejšim bratom Marjanom sta se zelo dobro razumela ter pridno pomagala mami in očetu na Kuplenovi domačiji. Nato so se rodile še tri hčerke, dvojčici Sonja in Zdenka ter kot zadnja Ivanka. Vsa družina je bila kot eno. Živel so v skromni hiški in pridno delali za preživetje.

Že kot majhen fantek je moral Drago poprijeti za vsako delo. Kako lepo mu je bilo prisluhniti, ko nam je pripovedoval, kako je oral z voli, pasel živino in opravljal vsa druga dela.

V osnovno šolo je hodil v Dravograd, kjer je spoznal prijatelje, domačine, s katerimi so se družili vse do njegove smrti. Prijatelji in sosedje so ga klicali Dragec, ljubkovalno, tako kot sta bila ljubka njegovo srce in duša. Nikomur ni rekel ne. Vsakomur je rad pomagal, pa četudi si je utrgal tisti zadnji košček časa, ki ga je imel.

Po osnovni šoli ga je pot zanesla na Ravne. Obiskoval je Srednjo kovinarsko šolo in jo uspešno zaključil kot strojni tehnik. Nato se je zaposlil v Železarni Ravne, v Petrolu Energetiki, d. o. o., kjer je bil zaposlen 30 let. Tako je potekal njegov vsakdan, zjutraj je

odšel v službo, ko pa se je vrnil, ni bilo nikoli počitka. Takoj po kosilu je opravil vse, kar je bilo potrebno na kmetiji.

Ker je bil tako priden, je na Jezerčnikovi kmetiji nad Libeličami hitro spoznal Tatjano. Z njo se je poročil in imel tri otroke, Matjaža, Lucijo in Simona. Ženo in otroke je imel neizmerno rad. Za vsakega je poskrbel, mu pomagal, znal prisluhniti in reči: »Saj bo.«

Bil je veren. Otroke je zelo rad peljal v cerkev za vsak cerkveni praznik. Ohranjal je običaje, ki se jih je naučil v mladosti in jih je prenašal na svoje otroke. Tako nikoli ni pozabil iti po »žegan ogenj« in z njim »žegnati« domačije.

Kolikokrat je rekel svojim otrokom: »Pridite, da vam to pokažem, da boste znali, ko mene ne bo več.« Kot da bi slutil, da nas bo prehitro zapustil. In res, prehitro se je zgodilo, ko je po 30 letih dela v Petrolu Energetiki dobil odpoved in si sodil sam. Nato se je 3 mesece boril za življenje v bolnišnici Slovenj Gradec, vendar mu ni uspelo.

Odšel je s tega sveta in zdaj gleda in pazi na nas.

Kako težki so dnevi brez tebe, kako prazno je vse, ko te ni, kako tiho je vse brez tvojega smeha. Ni te več, da bi nas v težkih trenutkih objel in potolažil.

Hvala ti za vse, kar si storil za nas, nikoli te ne bomo pozabili!

Simon Žganec

Zahvala

Ob bridki izgubi našega Dragoslava Žganca

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti, darovali vence, cvetje in sveče, ter svete maše. Hvala vsem, ki so nam pomagali v težkih trenutkih. Hvala g. župniku Danilu Slatineku za nagovor, mašo zadušnico in pogrebni obred. Hvala tudi cerkvenim pevcem, godbi na pihala Ravne na Koroškem in igralcu Tišine. Hvala vsem, ki ste molili zanj ob žari, in vsem, ki obiskujete njegov grob, mu prinašate cvetje in prižigate sveče.

Žalujoči: vsi njegovi

Kogar imaš rad
nikoli ne umre
samo nekje daleč je ...

V spomin

Andreju Osonkarju

1928-1999

Hvala vsem, ki z lepo mislijo stojite ob njegovem grobu.

Žena Marija in hči Danica z družino

Kolegij GG v Pahernikovih gozdovih

Ida Robnik

Kolegij na terenu ni vsakdanja oblika sestanka vodilnih in vodstvenih delavcev Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, jo pa direktor Silvo Pritrznik občasno organizira z namenom boljšega poznavanja problemov in njih reševanja, učinkovitosti dela in dobrih medsebojnih odnosov med sodelavci. Eden izmed takih »terenskih kolegijev« je bil v začetku meseca oktobra v Pahernikovih gozdovih. Na nekdanji Pahernikovi domačiji na nadmorski višini 1150 m, kjer stoji samo še del hlevskega zidu, na katerega je umetnik naslonil figuro Pahernika, smo sprejeli gospoda Maksa Suška, upravitelja Pahernikovih gozdov. S svojo značilno vehementno filozofsko razlago nas je popeljal skozi zgodovino Pahernikove rodbine in gospodarjenja gozdov na tem območju. Gozdovi se razprostirajo na površini 550 ha od Drave do Velike Kope. Sledovi vpliva človeka na tem območju segajo do 5000 let nazaj. Vplive različnih načinov gospodarjenja z gozdovi je človek zaznaval in prilagajal svojim potrebam. Tako je bila slika v 13. in 14. stoletju precej drugačna, se je pa nekje do leta 1827 zaradi krčitvenega načina

gospodarjenja še bolj spreminjala, nakar se je območje začelo zaraščati. Seveda so na vegetacijo vplivali še drugi dejavniki, predvsem klimatske spremembe, nihanja temperature, vlažnosti idr. Kljub temu so avtohtone drevesne vrste (smreka, bukev, jelka) preživele. Na teh osnovah gozdarji načrtujejo bodočo strukturo gozdov, zato so iznašli definicijo sonaravnega načina gospodarjenja z gozdom, kar je kompromis poseganja v naravo do te mere, da se ohrani naravno bistvo. Tak način gospodarjenja so pričeli uveljavljati leta 1949 po sprejetju zakona o prepovedi golosečenj. V tem obdobju, od leta 1945 do 1991, je s Pahernikovimi gozdovi gospodarilo Gozdno Gospodarstvo Slovenj Gradec na osnovi gozdnogospodarskih načrtov, prvi za to območje so bili izdelani že leta 1952. Za tak način gospodarjenja so razvili intenzivno cestno mrežo in izgradnjo vlak in uvedli tehniko spravila z vlačanjem lesa navzgor ter tako ohranili naravni sestoj. Posebnost tega območja je naravno pomlajevanje avtohtonih drevesnih vrst, kar med ostalimi dejavniki omogoča večji letni prirastek dreves.

Ko laik zaide v te gozdove, bi pomislil, da je prišel v naravni park, saj je povprečna debelina dreves tukaj neprimerno večja od tistih v drugih območjih (med drugim raste v tem gozdu najdebelejša Pahernikova smreka, ki je zaradi svoje veličine in vitalnosti objekt proučevanja in obiskov strokovnih ekskurzij gozdarjev in drugih profilov iz strok, ki proučujejo

naravne znamenitosti, iz celega sveta), struktura drevesnih vrst je naravna, urejena je cestna mreža, poleg naravnih darov pa območje krasijo še darovi češkega umetnika J. Kočice, ki je na vidna mesta postaj postavil spomenike, izklesane iz pohorskega marmorja. Z letošnjim letom so Pahernikovi gozdovi uradno fundacija Biotehnične fakultete in Inštituta za gozdarstvo in lesarstvo Slovenije kot raziskovalni objekt za gozdarje, izpolnjujejo funkcije gozdne pedagogike in humanitarne funkcije. V ospredju je seveda proizvodna funkcija, ki je vir za napajanje sklada.

Našo pot je spremljalo izredno lepo vreme, gostoljubje radeljskih gozdarjev, še posebej ob »Bukovi koči« sredi gozdov, kjer so nas pogostili, subtilna razlaga upravitelja Maksa Suška, ki sta ga dopolnjevala revirni gozdar Janez Skerlovnik in Jerneja Čoderl, vodja krajevne enote Radlje Zavoda za gozdove Slovenije, Območne enote Slovenj Gradec. Tako smo na zadnji postaji, na koči »Perkhavz« ob vznožju smučarske žičnice na Partizanki, ekskurzijo zaključili.

Najdebelejšo Pahernikovo smreko je opisal revirni gozdar Janez Skerlovnik.

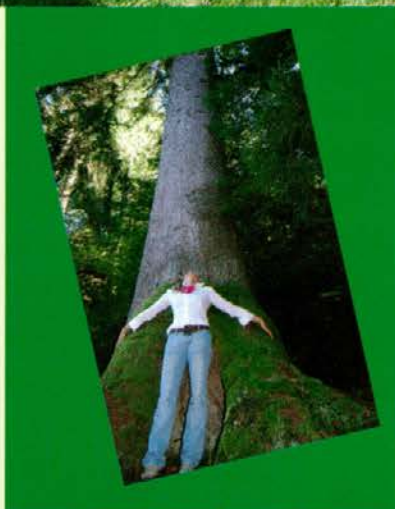
Objem

Ob Pahernikovem spomeniku, kjer je nekoč stalo gospodarsko poslopje

Pred »Bukovo koč«

Ženska ekipa

Jerneja Čoderl razlaga zgodbo spomenika J. Kočice Starša z otrokom

Pot skozi gozd; v ospredju levo Silvo Pritrznik, desno Maks Sušek

Jerneja Čoderl je predstavila novo stvaritev češkega kiparja J. Kočice, kot jo je sam opisal: »Vsebina te kiparske postavitve je povezana z eno pomembnejših postaj te poti, in sicer označuje pot k Pahernikovi smreki, ki s svojo mogočnostjo in starostjo pričuje o času začetkov Pahernikovega gozdarskega dela. Zato se v osrednjem delu kipa nahajajo v bron uliti pasovi: delni odtisi te smreke. Pasovi nam omogočajo neposredno zaznati pravi volumen tega drevesa, saj lahko vstopite v prazen prostor z enakim obsegom, kot bi vstopili v deblo smreke. Pasovi so postavljeni tako, da so obrnjeni od zgoraj navzdol, saj gre pri umetniškem delu, za razliko od naravnih procesov, za popolnoma drugačen potek rasti in razvijanja. Vstop v to simbolno praznino, kjer je prostor kiparskega »drevesa«, zaznamuje še talni mozaik. S tem torej vstopate v prostor narave skozi kulturo in ta vstop je pospremljen še z enim pogledom: pogledom moške in ženske kamnite figure. Figuri sta izdelani iz pohorskega marmorja edinega slovenskega marmorja. Na tem območju so ga začeli uporabljati stari Rimljani, na kar nas še danes spominjajo opuščeni kamnolomi po Pohorju. Figuri moškega in ženske vas gledata, ko vstopate v centralni položaj v kipu. Za razliko od tradicionalne simbioze skulpture in arhitekture, kakršno lahko srečamo ob poteh v kapelicah in znamenjih, je tukaj kip zunaj in prostor za človeka v samem središču, kjer je po navadi prostor za kip svetnika ali boga. Ta obrat je mišljen predvsem kot vzpostavitev novega razmerja med naravo in človekom.«

Viharnik

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.**

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d.
Vorancjev trg 1, 2380 Slovenj Gradec

telefon: 02 88 39 480
faks: 02 88 42 684
e-mail: viharnik@gg-sg.si

Direktor:
Silvo Pritrznik

Glavna in odgovorna urednica:
Ida Robnik

Uredniški odbor:
Ida Robnik, Brane Širnik, Gorazd Mlinšek,
Jože Potočnik, Marta Krejan, Franc Jurač

Lektorica:
Marta Krejan, prof.

Fotografija na naslovnici:
Gorazd Mlinšek

Oblikovanje in grafična priprava:
Unigraf - Igor Senekovič, s. p., Prevalje

Tisk:
ZIP center, d.o.o., Ravne na Koroškem

Na podlagi mnenja ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je Viharnik proizvod informativnega značaja (tj. tarifne številke 3).

Udomačeni kuni belici

Gorazd Mlinšek

Foto: Gorazd Mlinšek

Kune spadajo med zveri. So predvsem nočne živali. V Sloveniji živita dve vrsti kun – kuna belica in kuna zlatica. Kuna zlatica ima svoj življenjski prostor predvsem v gozdu, kuna belica pa rada zaide tudi v urbano okolje. Nekdaj so si našle svoje bivališče na podstrešjih samotnih kmetij, danes pa se hitro prilagajajo spremembam v naravnem okolju. Prav prijetno se počutijo v urbanem okolju, še posebno na obrobju naselij. To lahko potrdi marsikateri lastnik hiše, ki je dobil na podstrešje neprijavljene štirinožne stanovalce. Čez dan so mirne, ponoči pa zelo živahne. Kune belice z veseljem označujejo svoj teritorij s svojimi iztrebki okoli hišnih vogalov, lahko pa si prisvojijo tudi predpražnik našega domačega praga.

Kune so divje živali in marsikdo misli, da se ne pustijo udomačiti. To pa ne drži. Če jih sprejmeš v domačo rejo zelo mlade, postanejo krotke. O tem sem se pričel konec junija letos na Brdinjah. Prijatelj in lovec Franc Kočnik me je povabil k sosedoma, ki imata v neposredni bližini njegovega doma vrtno uto, v kateri je zelo živahno. Tatjana Lipovšek in njen partner Damjan Zdovc imata veliko veselje do živali, še posebno pa Damjan, ki je tudi

lovec v LD Prežihovo. Poleg psa sta jima v veliko veselje dve mladi kuni belici, ki sta bili v času obiska stari tri mesece. Mladiča sta ostala sama, našli so ju pri prenovi stare strehe na Lešah. Tatjana ju je sprejela v rejo. S pomočjo kapalke ju je hranila kar nekaj časa in ju ohranila pri življenju. Kunama je ime Metka in Janko. Sta živahni kuni, ki se veselo podita okoli ute, najbolj pa uživata na bregu bližnjega potoka Kotuljka. Družbo jima dela ameriški dihur.

Veselo je bilo ob kunjem živžavu! Pripravljeni sta mi bili celo pozirati.

Kuna v naročju Tatjane Lipovšek

Kuni Metka in Janko

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

T R G O V I N A

LES

SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA

SLOVENJ GRADEC,
Cesta na Štibus 1,
telefon in faks 02/88 21 620

RADLJE OB DRAVI (Dvorec),
Koroška cesta 68,
telefon in faks 02/88 71 423

Praznujemo 50-letni jubilej.
Ob tej priložnosti smo pripravili darilo.

Leto praznujemo Husqvarna kot proizvajalec motornih žag 50-letni jubilej. Ob tej priložnosti se želimo zahvaliti našim kupcem, ki so omogočili, da smo dosegli vodilni položaj na tržišču. Vsem, ki bodo kupili ekskluzivno verzično žago 450 limited Jubilee edition, podarjamo posebno torbo in kapa.

HUSQVARNA CHAINSAWS 50 YEARS

HUSQVARNA 450 e-SERIES JUBILEE EDITION
Nova, posebna različica vrstanske žage za uporabnike, ki cenijo karakteristike profesionalne žage. X-Torq motor zagotavlja manjšo porabo goriva in nižje emisije izpušnih plinov. Stop stikalo s samodejnim odklopom, razpenjalni vege, za katerega ne potrebujete orodja in viden tivo goriva omogočajo enostavno uporabo. Opremljena je s sistemom SmartStart in črpalko za gorivo za enostaven zagon. * Prostornina motorja 50,2 cm³, moč 3,2 KM/2,4 kW, masa 5,1 kg, stanč. dolžina meča 38 cm.

549,- €

TORBA ZA ŽAGO + KAPA
Danke ekskluzivna torba za žago in kapa.